

Sateenkaariperheet^{ry}

Toimintakertomus 2016

Sisältö

1.	Johdanto	3
2.	Vaikuttamistyö	3
	2.1. Kaikkien perheiden Suomi-hanke 2013–2016	5
	2.2. Yhteistyöverkoston kehittäminen.....	5
	2.3. Kansainvälinen vaikuttamistyö	6
3.	Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen	7
	3.1. Tutkimuksia ja selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista	8
	3.2. Väriä perhehoitoon -hanke 2016–2019	9
	3.3. Perhe-, parisuhde- ja eroneuvonnan kehittäminen	9
	3.4. Sateenkaariperheitä koskevat julkaisut.....	10
4.	Vertaistoiminta, perheiden tukeminen ja neuvonta	10
	4.1. Monimuotoista vertaistoimintaa perheille	10
	Vapaaehtoisesti toteutettua paikallistoimintaa 11 paikkakunnalla	11
	Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea	15
	Parisuhteita voimistava vertaistoiminta ennalta ehkäisee ongelmia	16
	Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen	16
	Perheaikaa	16
	4.2. Vertaistoinnin kehittämiseen panostetaan uuden työntekijän myötä	17
	4.3. Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta	18
	Sateenkaariperheiden perhevalmennus.....	19
	Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet.....	20
	4.4. Yhteisöllinen ja kulttuurinen toiminta.....	20
	Kansainvälinen sateenkaariperhepäivä.....	20
	Pride-tapahtumiin perheisisältöjä	21
5.	Tukipalvelut	21
	5.1. Jäsenpalvelujen kehittäminen	21
	5.2. Viestintä.....	21
	5.3. Hallinto	22
	Henkilöstö.....	22
	Toimitilat	23
	Talous	23
	LIITE 1: Koulutukset	23
	LIITE 2: Kaikkien Perheiden Suomi –hankkeen toimintasuunnitelma	28

1. Johdanto

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, perhe- ja nuorisotyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

Sateenkaariperheet ry kuuluu jäsenenä Lastensuojelun Keskusliittoon, Setaan, Ilgaan, Nelfaan, Transgender-Europeen, Parisuhdekeskus Katajaan, Sosteen ja Väestöliittoon.

Sateenkaariperheet ry:n toimintavuosi 2016 oli yhdistyksen yhdeksästoista.

2. Vaikuttamistyö

Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön pohjana toimii yhdistyksen kevätkokouksen vuonna 2014 vahvistama 'Perhepoliittiset tavoitteet 2014–2019' -tavoiteohjelma. Perhepoliittiset tavoitteet koostuvat 11 tavoitealueesta. Ensimmäistä kertaa tavoitteille asetettiin myös painopisteet seuraavalla vaalikaudelle. Toiseksi painopistealueeksi otettiin useamman kuin kahden vanhemman perheet ja toiseksi miehet ja miesten perheellistymismahdollisuudet. Uudeksi tavoitteeksi nostettiin esimerkiksi yhdenvertaisen sijaissyntyislain säätäminen Suomeen.

Äitiyslaki oli toimintavuoden tärkein vaikuttamistyön ponnistus. Kevään aikana kansalaisaloitteeseen saatiin kerättyä tarvittava määrä kannatusilmoituksia, ja syyskuussa aloite jätettiin eduskunnan käsittelyyn. Sateenkaariperheet ry koordinoi kampanjaa, jossa oli mukana laaja joukko yhteistyökumppaneita.

Loppuvuodesta 2015 STM:n työryhmän tekemiä ehdotuksia monimuotoisten perheiden perhevapaiden kehittämiseksi ei alettu vuoden 2016 aikana edistämään ministeriössä. Tähän laitettiin painetta yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa. Vuoden aikana valmisteltiin kuitenkin avioliittolain liitelakien yhteydessä osa sateenkaariperheitä koskevista uudistuksista, jotka hyväksyttiin loppuvuodesta eduskunnassa. Yhdistys oli kuultavana avalmistelun eri vaiheissa. Lisäksi yhdistyksen aloitteesta ja vaatimuksesta eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta lisäsi pakettiin itsellisten miesten perhevapaat, jotka hallitus oli jättänyt pois lopullisesta esityksestään. Iso joukko sateenkaariperheiden perhevapaiden epäkohtia jää vielä korjaamatta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu vei naisparien hedelmöityshoitosyrjintätapauksen lautakunnan käsiteltäväksi loppuvuodesta 2015. Päätös tuli viimein loppuvuodesta 2016 ja se oli langettava. Klinikat kuitenkin kiistivät asian ja valittavat hallinto-oikeuteen. Asian kanssa työskentely jatkuu vuodesta toiseen. Asiassa tehtiin tiedotteita, annettiin haastatteluita, pidettiin yhteyksiä kanteluita tehneisiin perheisiin ja oltiin yhteydessä viranomaisiin.

Loppuvuodesta alettiin organisoida laaja tiedotuskampanjaa avioliittolain uudistumisen tuomista muutoksista yhteistyössä Setan ja Kelan kanssa.

Vaikuttamistyötä translain saamiseksi uuden hallituksen ohjelmaan on tehty Amnestyn vetämän verkoston kanssa yhteistyössä. Nykyhallitus ei ole sitoutunut translain edistämiseen, joten translakivaikuttamisen strategiaa on mietitty uudestaan vuoden 2016 ajan. Yhdistys on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, miten trans- ja vanhemmuuslakien pykälät vaikuttavat transihmisten lasten oikeusturvaan.

Vuoden 2015 alusta toiminut lapsiasiavaltuutetun HLBTI ja lapset -työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii yhdistyksen toiminnanjohtaja, järjesti keväällä 2016 säätytalolla pyöreään pöydän keskustelun intersukupuolisten lasten asemasta ja hoidoista. Keskusteluun osallistui olennaisia tahoja sairaanhoitopiireistä, ETENEstä, ministeriöistä ja järjestöistä. Lisäksi työryhmä valmisteli toimenpide-ehdotuksia hlbt-lasten ja sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien edistämiseksi.

Yhdistys jatkoi vaikuttamistyötään myöskin adoptiolautakunnan täysistunnossa.

Yhdistys osallistui myös aktiivisesti kansainväliseen vaikuttamistyöhön yhdessä muiden eurooppalaisten sateenkaariperhejärjestöjen eli Nelfan, Ilga-Euroopan ja kansainvälisen sateenkaariperhepäivän koordinaatioryhmän kanssa.

Lausunnot

Konservatiivihallituksen aikana ei juurikaan ole valmisteltu lakialoitteita, jotka liittyisivät sateenkaariperheiden aseman parantamiseen.

- Lausunto eduskunnan Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle avioliittolain muutoksen edellyttämistä lainmuutoksista sosiaalietuuksiin 17.11.2016
- Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle avioliittolain muutoksen edellyttämistä lainmuutoksista 5.10.2016
- Lausunto STM:lle avioliittolain muutoksen edellyttämistä lainmuutoksista 9.6.2016
- Lausunto oikeusministeriölle nimilain uudistustarpeita koskevasta arviomuistiosta 23.5.2016
- Lausunto oikeusministeriölle huolto- ja tapaamislain uudistustarpeista 12.2.2016

Yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa annetut lausunnot:

- Kannanotto: yksin lastaan hoitaville isille oikeus vanhempainvapaaseen 11.11.2016 yhteistyössä Miesjärjestöjen keskusliitto sekä Isät Lasten Asialla ry
- Lausunto perhe-eläkelain uudistamisesta 10.10.2016
- Lausunto avioliittolain liitelaista 7.10.2016
- Lausunto hallituksen esityksestä lapsilisälain 7§:n muuttamiseksi 22.8.2016
- Lausunto arviomuistiosta nimilain uudistamiseksi 23.5.2016
- Lausunto huolto- ja tapaamisoikeuslaki 15.2.2016
- Lausunto ulkomaalaislain muutoksesta 9.2.2016
- Kannanotto Helsingin kaupungille: Kahden kodin koulukyydit erityislapsille 1.2.2016 yhteistyössä Leijonaemot ry:n kanssa.

Tiedotteet ja kannanotot

- Sateenkaariperheet, Seta ja Simputka iloisia hedelmöityshoitopäätöksestä 20.12.2016
- Hallitus jättämässä miesparit ilman perhevapaita 3.10.2016
- Äitiyslaki etenee eduskuntaan 7.9.2016
- Äitiyslakikampanja luovutti 55 832 kannatusilmoitusta Väestörekisterikeskuksen tarkastettavaksi 6.6.2016

Edustukset

- Toiminnanjohtaja toimi adoptiolautakunnan täysistunnon jäsenenä (varajäsen Anna Moring)
- Toiminnanjohtaja toimi Lapsiasiain neuvottelukunnan jäsenenä (kausi 2015–2019)
- Toiminnanjohtaja toimi Lapsiasiain neuvottelukunnan HLBTI ja lapset -työryhmän puheenjohtajana (kausi 2015–2019)

- Toiminnanjohtaja toimi Lastensuojelun Keskusliiton hallituksen varajäsenenä
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Monimuotoiset perheet –verkostossa
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana Sateenkaariparit-hankkeen ohjausryhmässä
- Toiminnanjohtaja toimi yhdistyksen edustajana IFED-verkostossa (kansainvälinen sateenkaariperhepäivä)
- Varapuheenjohtaja toimi Setan kv-työryhmän jäsenenä
- Toiminnanjohtaja ja hallituksen jäsen Juha-Pekka Hippi toimivat yhdistyksen edustajina Ilga-Europen vuosikokouksessa Ateenassa
- Projektipäällikkö toimi yhdistyksen edustajana Perhejärjestöjen yhteistyöfoorumissa
- Projektipäällikkö toimi yhdistyksen edustajana Kuluttajaparlamentissa
- Vertaistoiminnan koordinaattori toimi yhdistyksen edustajana Väestöliiton Perhenetti-hankkeen koordinaatioryhmässä
- Vertaistoiminnan koordinaattori toimi Sinuiksi-hankkeen asiantuntijaryhmässä
- Hallituksen jäsen Juha-Pekka Hippi toimi Nelfan hallituksen jäsenenä ja yhdistyksen edustajana Nelfan vuosikokouksessa

2.1. Kaikkien perheiden Suomi-hanke 2013–2016

Kaikkein perheiden Suomi -hanke

Kaikkien Perheiden Suomi on vuosina 2013–2016 toimiva vaikuttamistyön hanke, jonka takana on Monimuotoiset perheet -verkosto ja sen kymmenen jäsenjärjestöä. Sateenkaariperheet ry hallinnoi hanketta verkoston puolesta. Useat verkoston perhepoliittisista tavoitteista edistävät suoraan tai välillisesti yhdistyksen perhepoliittisia tavoitteita. Äitiyslain säätäminen on yksi verkoston itselleen ottama tavoite, jota hanke voi aktiivisesti edistää. Hanke on erittäin keskeinen osa yhdistyksen vaikuttamistyötä. Se ei korvaa yhdistyksen tekemää työtä, vaan täydentää sitä ja antaa tukea ja leveämmät hartiat kun niitä tarvitaan. Iso osa yhdistyksen perhepoliittisista tavoitteista on kuitenkin sellaisia, joihin verkosto ja hanke eivät juurikaan voi antaa tukeaan. Hankkeen toimintakertomus 2016 löytyy kokonaisuudessaan tämän toimintakertomuksen liitteestä.

2.2. Yhteistyöverkoston kehittäminen

Strateginen verkostoituminen on ollut jo pitkään yhdistyksen vaikuttamistoiminnan kulmakiviä. Toimintavuoden aikana käynnistettiin runsaasti uusia yhteistyöverkostoja ja kehitettiin olemassa olevia.

- Lapsiasiavaltuutetun kanssa yhteistyö on vakiintunut hyvin kiinteäksi kun valtuutettu perusti HLBTI ja lapset -työryhmän ja kutsui yhdistyksen toiminnanjohtajan sen puheenjohtajaksi kaudelle 2015-2019.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa tehtiin vuonna 2016 yhteistyötä ennen kaikkea hedelmöityshoitosyrjinnän kitkemiseksi.
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton rooli yhdistyksen kumppanina on kasvanut entisestään. Yhteistyötä on tehty vaikuttamistoiminnassa (esim äitiyslaki), tutkimushankkeessa ja MLL:n lasten puhelimen kanssa.
- Perhehoitohankkeen suunnittelemiseksi kerätty laaja verkosto perhehoidon alalla toimivia järjestöjä ja kuntia teki yhteistyötä ja valmisteli hankesuunnitelman Väriä perhehoitoon – sateenkaarikansa lastensuojelun perhehoidon resurssiksi. Hankkeelle haettiin Ray:n avustusta, jota ei vielä myönnetty vuoden 2016 haussa.

- Kansanedustajien HLBTI-työryhmä on uusi merkittävä yhteistyökumppani, esimerkiksi avioliittolain ja äitiyslain osalta.
- Ihmisoikeusjärjestöjen Amnesty ja Ihmisoikeusliitto kanssa tehtiin yhä tiiviimpää vaikuttamisyhteistyötä, ennen kaikkea translain ja äitiyslain osalta.
- Yhdistys perusti syksyllä 2015 äitiyslaki-kampanjan yhteistyöverkoston kansalaisaloitteen tukemiseksi ja tiedottamiseksi, joka toimii kampanjan tukena edelleen.
- *Monimuotoiset perheet -verkosto* on kymmenen perhejärjestön verkosto, joka käynnisti yhteisen vaikuttamistyön hankkeen vuonna 2013. Yhdistyksen merkittävien yhteistyöverkosto.
- Tutkimushankkeen käynnistymisen myötä aktiivista tutkimusyhteistyötä on tehty THL:n, Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen, Tampereen yliopiston Hoitotieteen, MLL:n, Suomen Mielenterveysseuran ja Lastensuojelun Keskusliiton kanssa.
- Sateenkaariparit-hankkeen myötä yhteistyötä on tehty aiempaa laajemmin parisuhteiden hyvinvointiin ja eroauttamiseen liittyvien toimijoiden kanssa. Sateenkaariparit-hankkeessa kehitetyn toiminnan juurruttamiseksi ja laajentamiseksi suunniteltiin kevään 2016 aikana Perhesuhdekeskus-hanke, jolle saatiin rahoitus vuodelle 2017.
- Seta ry on yhdistyksen kattojärjestö ja vaikuttamistyön kumppanina kaikista merkittävien. Sateenkaariperheet ry:n työ niveltyy Setan toimintaan hyvin saumattomasti. Suunnitteilla oleva Perhesuhdekeskus-hanke on suunniteltu tiiviissä yhteistyössä Setan ja Setan jäsenjärjestöjen kanssa.
- *Väestöliiton* kanssa yhteistyössä jatkettiin perheaikaa.fi –palvelun yhteistä tuottamista. Väestöliiton kanssa yhteistyössä on käynnissä myös yhdistyksen tutkimushanke. Väestöliitto oli aktiivinen äitiyslakikampanjassa.
- Yhteistyö Lastensuojelun Keskusliiton kanssa on syventynyt entisestään, koska toiminnanjohtaja toimii keskusliiton hallituksen varajäsenenä. Keskusliitto on myös yhdistyksen tutkimushankkeen ja perhehoitohankkeen kumppani. Lisäksi keskusliitto on keskeinen kumppani vaikuttamistyössä.
- Helsingin kaupunki rahoittaa yhdistyksen paikallista toimintaa. Tämän lisäksi kaupunki on ollut hyvin aktiivinen kehittämään omaa toimintaansa, jotta sateenkaariperheet osattaisiin kohdata kaupungin palveluissa entistä paremmin. Vuoden 2016 aikana tehtiin merkittävää yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatusviraston kanssa. Myös Turun ja Tampereen kaupungit rahoittavat oman alueensa toimintaa pienehköillä avustuksilla.

Muita tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa on toimittu aktiivisesti vuoden 2016 aikana, ovat ainakin Trasek ry, Regnbågsankan ja joukko Setan paikallisjärjestöjä.

2.3. Kansainvälinen vaikuttamistyö

Vuoden 2016 aikana yhdistys toimi aktiivisesti Euroopan sateenkaariperheyhdistysten kattojärjestössä Nelfassa (Network of European LGBT Families Associations), jonka perustajajäsen yhdistys on. Yhdistyksen hallituksen jäsen Juha-Pekka Hippi toimi Nelfan hallituksen jäsenenä. Muita kansainvälisen vaikuttamistyön tärkeitä kumppaneita (ja kattojärjestöjä) ovat Transgender Europe, Ilga ja ennen kaikkea sen eurooppalainen osasto, Ilga-Eurooppa. Yhdistyksen kv-aktivistit toimivat myös Setan kv-työryhmässä. Yhdistys osallistui Nelfan ja Ilga-Euroopan vuosikokouksiin.

Nelfa ja sen sisarjärjestöt muilla mantereilla järjestivät viidettä kertaa Kansainvälisen sateenkaariperhepäivän 1.5.2016. Yhdistyksen toiminnanjohtaja toimii päivän koordinaatioryhmässä. Sateenkaariperhepäivän tapahtumia järjestettiin viidellä paikkakunnalla.

Venäjä-yhteistyö jatkui myös vuoden 2016 aikana. Pidettiin yhteyttä venäläisiin sateenkaariperhejärjestöihin, autettiin ja tuettiin yksittäisiä venäläisiä sateenkaariperheitä, jotka hakevat Suomesta turvapaikkaa. Kirjoitettiin lausunto yhden perheen valitukseen hallinto-oikeuteen.

Arvio: Asetetut tavoitteet saavutettiin muilta osin, paitsi Kreikassa järjestettäväksi suunniteltujen Eurooppapäivien järjestämiseen ei voitu osallistua, koska paikallinen järjestäjä perui tapahtuman

3. Ammatillisen työn kehittäminen ja tiedon tuottaminen

3.1 Ammatillinen koulutus sateenkaariperheistä

Vuonna 2016 koulutustoimintaa toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman koulutushankkeen Sateenkaariperheet ja ammatillinen osaaminen puitteissa, jonka ytimessä on sateenkaariperhetiedon ja -osaamisen lisääminen ja juurruttaminen kasvatus- ja opetusalan toimijoiden parissa. Kehittämisen ja koulutustyötä tehtiin yhteistyössä erityisesti kuntien varhaiskasvatuksen ja opetuksen hallintojen, kasvatus- ja opetusalan ammattilaisia kouluttavien oppilaitosten ja muiden alan vaikuttajien kanssa (mm. Opetushallitus). Hankkeesta vastasi 31.1.2016 asti koulutussuunnittelija Maiju Toivonen ja 1.2.2016 alkaen koulutussuunnittelija Sanna Nevala.

Kaikkiin ammatillisen täydennyskoulutuksen pyyntöihin vastattiin. Koulutuksia järjestettiin 61 kpl 22 eri paikkakunnalla ympäri Suomea. Koulutuksilla (yht. 165 oppituntia) tavoitettiin 1813 työssään perheitä kohtaava ammattilaista tai tulevaa ammattilaista. Kouluttajina toimivat koulutussuunnittelijan lisäksi muut yhdistyksen työntekijät, hallituksen jäsenet, ja vapaaehtoiset kouluttajat sekä muut asiantuntijat ja yhteistyökumppanit. Koulutuksista saatu palaute on ollut erinomaista. Koulutussisältöjä on kehitetty aktiivisesti koulutuspalautteen, tutkimushankkeesta saadun tiedon ja perheiden kokemusten pohjalta.

Toimijakohtaisia koulutuspyyntöjä oli niin runsaasti, että avoimia koulutuksia järjestettiin vain kaksi. Useilla paikkakunnilla tilaajat markkinoivat koulutuksia omaa yksikköään laajemmin, jolloin myös tilaajatahon ulkopuolisilla toimijoilla oli mahdollisuus osallistua. Perheikka.fi-sivuston kaikille avoimet verkkoluennot Intersukupuolinen lapsi perheessä ja Lahjasolulapsi sateenkaariperheessä ovat tavoittaneet myös ammattilaisia.

Varhaiskasvatuksen yksiköiden ja ammattilaisia kouluttavien oppilaitosten kanssa käytiin hyvää vuoropuhelua. Monet tahot ovat nyt havainneet tarpeen yhdenvertaisuusosaamiselle, mikä lisää kiinnostusta koulutuksia kohtaan. Koulutusmarkkinointia kohdennettiin vahvasti myös kouluihin ja kuntien opetustoimiin, mutta heitä emme tavoittaneet koulutuksilla juuri lainkaan. Yksi mahdollinen syy tälle voi olla se, että vuonna 2016 kouluilla oli suuri työ uusien opetussuunnitelmien laatimisen kanssa, jolloin kouluttautumiselle ei jäänyt aikaa. Vuoropuhelua ammattilaisten kanssa käytiin myös messuilla ja tapahtumissa, kuten kasvatus- ja opetusalan ammattilaisten Educa-messuilla.

Lapsi- ja perhetyötä koskeviin oppaisiin ja suunnitelmiin vaikutettiin aktiivisesti ja oma-aloitteisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Lastensuojelun käsikirjan sateenkaariperhe-osuus päivitettiin. Opetushallituksen varhaiskasvatuksen suunnitelmien perusteita kommentoitiin yhdessä Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa ja Sosiaali- ja terveysministeriön tuottamaa Sukupuolten

tasa-arvo neuvolan asiakastyössä -opasta kommentointiin yhteistyössä Seta ry:n ja Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa saaden oppaissa näkyviä muutoksia aikaan. Lisäksi tuettiin Talentian Sosiaalialan Opiskelijoiden TaSO ry:n kannanottoa moninaisuusteemojen sisällyttämiseksi osaksi ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia.

Sateenkaariperheteemaa vietiin kasvatus- ja opetusalan ammattilaisten tietoisuuteen myös Opettaja-lehden artikkelilla, ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille tehtiin yhteistyössä Emma ja Elias -ohjelman kanssa kolme tietoisuudenvideoa Neuvolainfo.fi-sivustolle. Yksi videoista tehtiin yhteistyössä tutkimushankkeen kanssa. Yhdistyksen oppaista otettiin uusia painoksia. Uuden, myös koulutustoimintaan soveltuvan sateenkaariperheteeman valmistelu aloitettiin Perheikka.fi-sivustolle. Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen AMK-tasoisin kurssin Monimuotoiset perheet nyky-yhteiskunnassa materiaalien tuottamiseen osallistuttiin.

Seta ry:n kanssa tehtiin aktiivista yhteistyötä mm. kouluttajatapaamisten ja koulutusmateriaalien arvioinnin tiimoilta. Loppuvuodesta käynnistettiin yhteisen koulutushankkeen suunnittelu ja hakeminen Opetushallituksen opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutus -rahoituksesta. Hankkeen teemana on sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen ja sateenkaariperheiden moninaisuus varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa. Hankkeen suunnitteluun osallistui myös Regnbågsankan rf.

Regnbågsankan rf:n kanssa aloitettiin koulutusyhteistyö ruotsinkielisten sateenkaariperhekoulutusten osalta. Koulutussuunnittelija perehdytti Regnbågsankanin koordinaattorin sateenkaariperheteemaan, ja yhteistyön tuloksena syksyllä toteutettiin kolme ruotsinkielistä sateenkaariperhekoulutusta varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja opiskelijoille Helsingin alueella.

Koulutusten osalta tehtiin paljon myös muuta yhteistyötä. Kemiönsaaren kunnan, Setan Transtukipisteen ja Regnbågsankanin kanssa toteutettiin yhteinen koulutustapahtuma. Emma ja Elias -ohjelman ja Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen kanssa osallistuttiin viiden seminaaripäivän toteuttamiseen ammattikorkeakouluissa pääkaupunkiseudulla ja Joensuussa. Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen omaan seminaaripäivään osallistuttiin Oulussa. Parisuhdekeskus Katajan kanssa aloitettiin yhteisen alaseminaarin suunnittelu Emma ja Elias -ohjelman Parisuhteen tukeminen lapsiperheessä -seminaaripäiviin.

Vapaaehtoiskouluttajien verkostoa alettiin voimakkaasti juurruttaa ja toimintaa kehittää koulutustoiminnan jatkuvuuden ja laadun takaamiseksi sen varalle, että yhdistys ei löydä rahoitusta uudelle koulutushankkeelle. Lokakuussa järjestettiin yhden päivän täydennyskoulutustapaaminen Helsingissä vanhoille vapaaehtoiskouluttajille, ja kahden päivän koulutus Oulussa uusille vapaaehtoiskouluttajille erityisesti Pohjanmaan ja Pohjois-Suomen alueilta. Vuoden aikana joukkoon liittyi 10 uutta vapaaehtoiskouluttajaa. Vuoden lopussa vapaaehtoiskouluttajia oli yhteensä 18 Helsingissä, Kotkassa, Turussa, Jyväskylässä, Mikkelissä, Siilinjärvellä, Vaasassa ja Oulussa. Heistä kahdeksan koulutti vuoden 2016 aikana.

3.1. Tutkimuksia ja selvityksiä sateenkaariperheiden hyvinvoinnista

Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi 2014–2018 -tutkimushankkeessa työskenteli tutkija Kia Aarnio. Vuoden aikana analysoitiin tilastollisin ja laadullisin menetelmin sateenkaariperheiden 10–12-vuotiaiden lasten ja 13–18-vuotiaiden nuorten laajojen kyselyiden vastauksia, jotka on kerätty syys-joulukuussa 2015. Tuloksista ja niiden perusteella vedettävistä johtopäätöksistä valmisteltiin Väestöliiton julkaisusarjassa keväällä 2017 julkaistavaa laajaa tutkimusraporttia. Raportti ei valmistunut alkuperäisen suunnitelman mukaisesti vuoden 2016 puolella, sillä tutkimushankkeen

ohjausryhmä preferoi nuorempien, 7–10-vuotiaiden lasten haastattelututkimuksen toteuttamista jo vuotta aiottua aiemmin.

Kevään 2016 aikana suunniteltiin tutkimusta ja tutkimusmenetelmiä, joilla kartoittaa sateenkaariperheessä elävien 7–10-vuotiaiden lasten näkemyksiä perheestään ja muista sosiaalisista verkostoistaan. Haastattelijaksi palkattiin yhteiskuntatieteiden tohtori Kati Kallinen. Tutkimukselle haettiin eettistä lausuntoa Nuorisotutkimusseuralta, joka myönsi myönteisen lausunnon 25.4.2016. Haastattelut järjestettiin elo-lokakuussa 2016. Haastattelututkimukseen osallistuvien lasten vanhempia pyydettiin myös täyttämään hieman muokatut vanhempien kyselyt. Seitsemäntoista lasta haastateltiin ja heidän kanssaan täytettiin verkostokartat. Vanhemmista 14 vastasi kyselyyn.

Yhteistyötahoille analysoitiin osia vanhempien kyselyn vastauksista alustavalla tasolla, mutta vanhempien tulosten analysointi sekä vanhemmista koostuva fokusryhmähaastattelu siirtyivät vuoteen 2017, koska päätettiin keskittyä ensin monenikäisten lasten ja nuorten tuloksiin.

Tutkimushankkeen yhteistyökumppaneiden muodostama ohjausryhmä, johon kuuluu Väestöliitto, THL, MLL, LSKL, Suomen Mielenterveysseura sekä Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikön hoitotieteen laitos, kokoontui vuoden 2016 aikana kerran. Tutkimushankkeen puitteissa pidettiin kolme tieteellistä esitystä: huhtikuussa Perhetutkimuspäivillä Helsingissä, kesäkuussa Lapsudentutkimuksen konferenssissa Turussa ja marraskuussa Väestöliiton tutkijaseminaarissa. Tutkimushankkeen aiheista kerrottiin myös neuvolatyöntekijöille suunnatulla infovideolla. Tutkimushankkeessa kertyneitä tietoja välitettiin suurelle yleisölle Nuorisotutkimusseuran julkaisussa yhteiskirjoituksessa tutkija Riikka Taavetin kanssa sekä muutamassa lehtihaastattelussa. Tutkimushankkeen rahoittaa OKM, jolta hanke sai myös jatkorahoituksen vuosille 2016–2018.

Tutkimushankkeessa muotoiltiin kysymyksiä Sateenkaariperheet ry:n jäsenkyselyyn, joka kerättiin ensimmäistä kertaa joulukuussa 2016–tammikuussa 2017. Monet 279 vastaajasta kirjoittivat palautteeksi, että jäsenkysely on tarpeellinen ja hyvin toteutettu. Kysymyksillä on tarkoitus kartoittaa tulevana vuosina pitkittäistutkimuksena Sateenkaariperheet ry:n jäsenperheiden ja -koululaisten tarpeita ja hyvinvointia.

Lisäksi yhdistyksessä vuonna 2015 kerättyä kyselyaineistoa sosiaalisten vanhempien kokemuksista, joita on saatu 64 vastaajalta, analysoitiin tutkijan opastuksella opinnäytetyöntekijä Janina Takalan toimesta. Yhdistyksen harjoittelijan Salla Friskin kanssa suunniteltiin ja kerättiin kysely transihmisten vanhemmuuskokemuksista ja -toiveista, johon saatiin 95 vastausta.

Tutkimushankkeen lisäksi yhdistys tukee sateenkaariperheitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa neuvomalla opinnäytetyöntekijöitä, konsultoimalla tutkimushankkeita, listaamalla nettisivuilla tutkimustarpeita ja etsimällä vapaaehtoisia tutkimukseen osallistujia. Vuoden 2016 aikana yhdistys neuvoi noin 50 kertaa opinnäytetyön tekijöitä. Opiskelijat perehtyvät sateenkaariperheteemoihin ja toimivat omissa opiskeluryhmissään sateenkaariperhetietouden asiantuntijoina ja kouluttajina. Suuri osa neuvottavista on valmistumassa sosionomiksi, osa muun muassa kättilöiksi ja kasvatustieteen maistereiksi.

3.2. Väriä perhehoitoon -hanke 2016–2019

Hankkeelle ei saatu rahoitusta. Hankkeen toimintoja ei ole kyetty järjestämään muulla rahoituksella. Omien työntekijöiden työpanos ei ole muiden tehtävien ohessa riittänyt hankkeessa suunniteltujen toimenpiteiden tekemiseen. Yritetään hakea hankkeelle uudesta rahoitusta.

3.3. Perhe-, parisuhde- ja eroneuvonnan kehittäminen

Koska Perhesuhdekeskus -hankkeelle ei saatu rahoitusta, ei tämän alan kehittämistoimintaa ole kyetty tekemään. On tuettu Katajan Sateenkaariparit -hankkeen toimintaa tällä kentällä.

3.4. Sateenkaariperheitä koskevat julkaisut

Toimintavuoden aikana julkaistiin toimintasuunnitelman mukaisesti seuraavat materiaalit:

- Yleisesite, suomi ja englantia
- Sosiaalisen äidin opas
- Uusintapainokset koululaisen oppaasta, ero-oppaasta sekä oppaasta kouluille ja päiväkodeille

4. Vertaistoiminta, perheiden tukeminen ja neuvonta

4.1. Monimuotoista vertaistoimintaa perheille

Miestoiminta

Miesten toiminnan kehittäminen jatkui toista vuotta painopistealueena. Miestyöryhmän vuonna 2015 tekemien suunnitelmien pohjalta miehille suunnattuja tapahtumia toteutettiin seuraavasti: trans-isien leiri maaliskuussa, Miten miehet tekevät lapsia -tilaisuus kesällä, miesten avoin tapaaminen Helsinki Prideilla, miesten parisuhdeilta huhti- ja kesäkuussa, etä-isien tapaaminen marraskuussa sekä apilaperhetapahtumat huhti- ja marraskuussa. Miesten perheleirille suunniteltiin mahtava ohjelma yhteistyössä seksuaalipedagogi Juha Kilpiän kanssa. Leirin markkinointiin käytettiin paljon aikaa ja vaivaa. Omasta lapsesta haaveilevia miehiä houkuteltiin tulemaan mukaan kummi- tai sukulaislapsen kanssa. Laajasta mainostuksesta huolimatta mukaan ilmoittautui vain kaksi perhettä, minkä vuoksi leiri jouduttiin perumaan. Facebookiin perustettiin miehille oma keskustelu- ja tiedotusryhmä Sateenkaari-isä(ksi). Ryhmässä oli vuoden 2016 lopussa 64 jäsentä. Maaliskuussa järjestettiin keskustelutilaisuus miesten perheellistymismahdollisuuksista. Kokemuskouluttajien lisäksi mukana keskustelussa olivat, kansanedustaja Jani Toivola, lainsäädäntöneuvos Laura Määttänen Oikeusministeriöstä, lakimies Jonna Salmela Adoptiolautakunnasta, kansainvälisen adoptiopalvelun päällikkö Irene Pärssinen-Hentula ja aluetoimiston johtaja Kristiina Mattinen Pelastakaa Lapsista sekä dosentti Kati Juva, Lääkärien sosiaalinen vastuu ry, Lääkäriliiton eettinen neuvottelukunta.

Uusperhetoiminta

Uusperheet olivat yhtenä toiminnan painopistealueena. Toiminnan toteuttamisessa jäätin tavoitteista. Uusperheiden kohdalla vuosi kuluikin vahvemmin suunnittelun merkeissä.

- Aloitettiin uusperheiden oman perheleirin suunnittelu kesälle 2017
- Päätettiin, että ensimmäinen tuettu uusperheloma järjestetäänkin vasta oman leirin jälkeen vuonna 2018 yhteistyössä Hyvinvointilomien tai Maaseudun terveys- ja lomahuolto ry:n kanssa
- Uusperheiden entuudestaan lapsettomille aikuisille perustettiin oma facebook-vertaisryhmä, jossa vuoden lopussa kahdeksan jäsentä.
- Päätettiin perustaa uusperheiden vanhemmille oma facebook-ryhmä, jossa he voivat asuinpaikasta riippumatta keskustella uusperhe-elämään liittyvistä asioista.
- Uusperheiden suljettu nettiryhmä siirtyi toteutettavaksi huhtikuussa 2017 vertaisohjaajien kiireiden takia, syksyllä 2016 ei olisi saatu ryhmälle riittävän monta ohjaajaa.

Apilaperhetoiminta

Apilaperheille järjestettiin kaksi tapahtumaa. Huhtikuun apilatilaisuuden vetivät yhdistyksen työntekijät. Tilaisuus kesti neljä tuntia ja sisälsi sekä tieto-osuuden että tutustumista. Syksyn kaksi tuntinen apilaperhetapaaminen oli vertaisohjattu. Apilaperhettä suunnittelevia neuvottiin runsaasti neuvontapalveluiden kautta. Moni kysyy neuvoja juridisissa ja muissa byrokraattisissa kysymyksissä, mutta neuvoja vanhemmuuskumppaneiden löytämiseksi tuli aiempaa enemmän. Sateenkaariperheet ry on selvästi lunastanut paikkansa ydinperheestä poikkeavien ja etenkin vanhemmuuskumppanuusperheiden asiantuntijatahona. Useita yhteydenottoja tuli myös ihmisiltä, jotka haaveilivat heteroparisuhteesta, mutta sen puuttuessa toivoivat vanhemmaksi tulemistä esimerkiksi yhdessä miesparin kanssa. Vanhemmuuskumppaniksi.fi-palvelun käynnistämiseen etsittiin vapaaehtoisia, tuloksetta. Ihmisiä ohjattiin etsimään vanhemmuuskumppaneita mm. sateenkaariperhe-keskustelufoorumien, apilatapahtumien, alkutaipaleiltojen sekä yleisten nettikeskustelu- ja treffipalstojen kautta.

Koululaisten toiminta

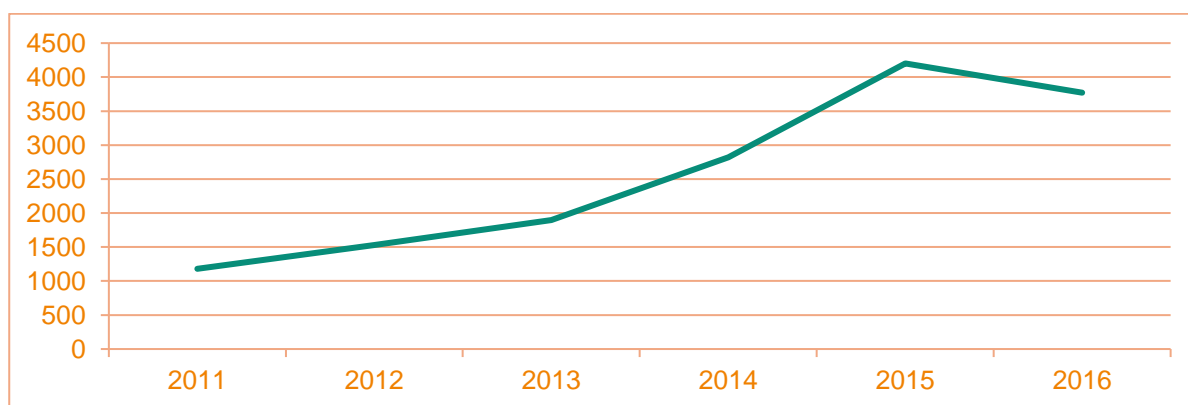
- Koululaisille järjestettiin paikallisesti ikiomaa toimintaa Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Näistä toiminnoista tarkemmin alueittain.
- Koululaisten ja vanhempien keväinen leiri Ylöjärvellä on jo vakiintunut toimintamuoto. Leiri järjestettiin huhtikuussa viidennen kerran Antaverkan leirikeskuksessa. Leirillä panostettiin perheiden yhteiseen tekemiseen. Leirille osallistui 27 henkilöä kahdeksasta perheestä.
- Kesän perheleirin yhteyteen järjestettiin edellisvuosien tapaan koululaisille oma rinnakkaisleiri, ja tämä järjestely sai sekä vanhemmilta että lapsilta erittäin hyvää palautetta. Koululaisten leirille osallistui 30 nuorta.
- Muutaman vuoden tauon jälkeen järjestettiin jälleen koululaisten syyslomapäiväleiri Helsingissä. Leiri oli yhden päivän pituinen ja tällä kertaa myös vanhemmat olivat tervetulleita mukaan.

Vapaaehtoisesti toteutettua paikallistoimintaa 11 paikkakunnalla

Paikallistapaamisissa ja muissa paikallisissa tapahtumissa kävi vuonna 2016 noin 10 prosenttia vähemmän osallistujia kuin vuonna 2015. Paikallistapaamisten suunnittelusta ja järjestämisestä huolehtivat kunkin paikkakunnan vapaaehtoiset, jotka yhdessä muodostavat paikallistiimin. Vertaistoiminnan koordinaattori koordinoi paikallistiimien toimintaa. Kolmella paikkakunnalla kaupunki tukee paikallistoimintaa avustuksilla, joilla kustannetaan oman kaupungin toiminnan toimintakuluja.

Taulukko: Osallistumiset *paikallistoimintaan*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Helsinki	400	720	1065	1655	2046	2010
Jyväskylä	200	290	240	200	343	247
Kymenlaakso	0	0	0	30	32	43
Kuopio	0	0	0	20	12	20
Mikkeli	0	20	100	20	20	20
Oulu	120	100	110	125	143	196
Pori	0	0	0	80	97	137
Rovaniemi	60	20	20	0	20	20
Seinäjoki	0	0	0	100	94	88
Tampere	150	140	190	249	693	705
Turku	250	200	170	342	701	287
YHTEENSÄ	1180	1530	1895	2821	4201	3773

Taulukon luvut sisältävät osallistumiset vain alla kuvattuihin **paikallisiin** tapahtumiin. Mukana ei ole perhevalmennusten, parisuhdetoiminnan, leiritoiminnan, perheaikaa.fi-toiminnan ja muun valtakunnallisen vertaistoiminnan lukuja, koska ne tilastoidaan erikseen.

Helsinki

Pääkaupunkiseudun paikallistiimi järjesti *perhetapaamisia* kahdeksan kertaa vuoden aikana Leikkipuisto Linjan sisätiloissa. Perhetapaamiset ovat koko perheen avoimia tapahtumia, joissa on ollut vaihtelevasti erilaista tekemistä ja teemaa mutta myös aikaa ja mahdollisuutta avoimelle keskustelulle, tutustumiselle sekä nyyttärihenkiselle kahvitelulle.

Perhekahvila järjestettiin vuoden 2016 aikana joka tiistai. Tapaamisissa oli välillä ohjattua toimintaa mm. museovierailuja, askartelua ja tanssituokio, mutta aina aikaa myös kahvitelulle, tutustumiselle ja muulle vapaalle yhdessäololle.

Kuukausittaisten *perhetapaamisten* lisäksi Helsingin aktiiviset sateenkaariperheet ovat vuoden 2016 aikana tehneet erinäisiä retkiä muun muassa Villa Elfvikin ja Viikin luontoon, museoon, Haltialan kotieläintilalle, Huimalan reippailuhalliin ja Yllätysvieras ystävälle – nukketeatteriesitykseen. Sateenkaariperheiden toimitiloissa järjestettiin marraskuussa asiantuntijaluento Lapsettomuudesta (yhteistyössä Simpukka ry:n kanssa).

Helsingin *alkutaipaleryhmä* kokoontui säännöllisesti vuonna 2016 kerran kuukaudessa. Alkutaipaleryhmän tarkoitus on toimia vertaistukena perhettä suunnitteleville ja jo perheellisille. Alkutaipaleryhmässä on vaihdettu luottamuksellisesti kuulumisia perheellistymisen eri vaiheista.

Taaperotapaamiset jatkuivat vuonna 2016, tapaamiset ovat vapaamuotoisia viikonloppu tapaamisia kerran kuussa pikkulapsiperheille. Heterosuhteessa lapsia saaneille

sateenkaariperheellisille järjestettiin keväällä kolme tapaamista, joissa vetäjänä toimi yhdistyksen harjoittelija. Syksyllä tapaamiset jäivät toteutumatta vertaisohjaajan puutteen takia. Sosiaalisten vanhempien ryhmä taas kokoontui vain yhden kerran, koska uutta vertaisvetäjää ei löytynyt.

Koululaisten omia kokoontumisia järjestettiin vuoden aikana seitsemän kertaa, mm. vesipuistoon, Prison Islandille, trampoliinipuistoon, melomaan ja yli 12-vuotiaat room escapea pelaamaan. Syyslomalla koululaisille järjestettiin yhden päivän pituinen päiväleiri. Osa koululaisista osallistui toimintaan yhdessä perheensä kanssa ja osa itsekseen. Koululaiset keräsivät toimintaansa rahaa myymällä sateenkaarituotteita Helsinki Prideilla. Koko perheen yhteisille retkille Puuhamaahan ja Huimalaan osallistui etupäässä koululaisten perheitä.

Helsinki Pride -viikon yhteydessä kesäkuun lopussa järjestettiin normaalitoiminnan lisäksi satutuokio, muskari-konsertti, Miten lapsia tehdään -tapahtuma, Miten miehet tekevät lapsia – tilaisuus, miesten parisuhdeilta ja sekä perinteinen perhepiknik ennen kulkuetta. Yhteensä Prideviikolla toimintaan osallistui 150 henkilöä.

TransHelsinki-viikolla järjestettiin vertaistoiminnan koordinaattorin toimesta erityisesti transihmisille suunnattu neuvonta-chat. Intersukupuolinen lapsi perheessä -luento järjestettiin yhteistyössä Transtukipisteen kanssa. Keskustelutilaisuus sukupuolen moninaisuus ja vanhemmuus keräsi mukavasti osallistujia. Transvanhempien perheet tekivät retken Rush trampoliinipuistoon ja paikalla oli enemmän lapsia kuin koskaan aiemmin.

Pääkaupunkiseudun sateenkaariperheille luotiin oma facebook -sivusto, jonka avulla pyrittiin lisäämään tiedotusta pääkaupunkiseudun tapahtumista. Salaiseen Pääkaupunkiseudun sateenkaariperheet -facebook-ryhmään kuului vuoden lopulla 202 jäsentä.

Jyväskylä

Vuoden 2016 tapaamisissa kävi lähes 250 lasta ja aikuista. Tapaamisia oli 29. Vetäjien määrä laski kahteen. Kaikille avoimia perhetapaamisia järjestettiin keväällä ja syksyllä kerran kuukaudessa. Perhesählyä pelattiin keväällä kerran kuussa. Pelaajien aloitteessa pelikerrat kaksinkertaistettiin, ja koko syyskauden pelivuoroja oli kaksi joka kuukausi. Keväällä toimintansa aloitti sosiaalisten vanhempien ryhmä. Ryhmä kokoontui kerran keväällä ja kerran syksyllä. Näiden tapaamisten lisäksi tehtiin laskiaisretki Hiihtomaahan, vietettiin pikkujouluja Laajavuoren kylpylässä ja käytiin pomppimassa trampoliinimaailmassa. Heti vuoden alussa järjestettiin kaksi suljettua keskustelutilaisuutta, toinen synnyttäneille äideille ja toinen sosiaalisille vanhemmille. Tilaisuudet alusti ja veti psykologi Kaija-Leena Kaijaluoto. Paikallistoiminnan kehittämispäiville osallistui yksi vetäjä.

Kymenlaakso

Kymenlaakson paikallisryhmän kolmantena toimintavuotena toimintaan liittyi mukaan kaksi uutta sateenkaariperhettä ja yksi perhettä suunnitteleva pari. Toiminta vilkaistui vuoden kuluessa hieman, kun paikallistiimiin saatiin mukaan toinen henkilö. Perhetapaamisia järjestettiin vuoden aikana neljä: helmikuun parisuhdeiltapäivä Kotkassa, toukokuun puistopiknik Katariinan meripuistossa, lokakuun talutusratsastus Loviisassa ja joulukuun pikkujoulut partiokodalla Karhulassa. Tapahtumiin osallistui keskimäärin 4–5 perhettä tai paria. Tapaamisten lisäksi järjestettiin yksi Sateenkaariperheiden ammatillinen kohtaaminen -koulutus Kotkan neuvoloiden henkilökunnalle sekä osallistuttiin valtakunnallisiin koulutus- ja kehittämispäiviin. Tiedotuskanavana toimivassa Facebook-ryhmässä oli vuoden lopussa 28 jäsentä.

Oulu

Oulussa järjestettiin vuoden 2016 aikana kymmenen kuukausitapaamista Avoimen päiväkodin tiloissa. Tapaamisissa perheillä oli mahdollisuus keskustella, leikkiä sekä osallistua muskariin.

Heinäkuussa tavattiin kaksi kertaa puistotapaamisten merkeissä. Lokakuussa vietettiin Halloween-juhlia, marraskuussa oltiin päivän sisäleikkipuisto HopLopissa ja joulukuussa pidettiin pikkujoulut sekä koristeltiin piparkakkuja. Tapaamisissa oli yhteensä 196 osallistumista. Uusia perheitä tuli myös mukaan toimintaan. Oulun perheiden Facebook-ryhmässä oli vuoden lopussa 21 jäsentä ja sähköpostilistalla 47 henkilöä.

Pori

Vuonna 2016 Porissa tavattiin kerran kuussa. Talvikaudella tapaamiset olivat MLL:n perhekahvilassa ja kesällä tavattiin ulkona. Keväällä yhden tapaamisen teemana oli kantaminen, jolloin kantovälinetukihenkilö oli paikalla. Kansainvälisenä sateenkaariperhepäivänä oltiin yhdessä piknikillä Kirjurinluodolla. Elokuussa retkeiltiin Selkämeren kansallispuistossa. Syyskuussa järjestettiin Miten lapsia tehdään? -tilaisuus ja joulukuussa vietettiin pikkujouluja askarrellen ja pipareita koristellen. Vuoden aikana tehtiin yhteistyötä sekä MLL:n Satakunnan piirin sekä paikallisen lapsiperheiden yhdistyksen Lapsis ry:n kanssa. Olimme huhtikuussa MLL:n edustajan mukana Satakunnan varhaiskasvatusseminaarissa tuomassa esiin sateenkaariperheitä. Uusia perheitä löysi vuoden aikana ilahduttavasti mukaan toimintaan.

Seinäjäki

Seinäjoella järjestettiin seitsemän kuukausitapaamista Seinäjoen kaupungilta vuokratuissa tiloissa. Tapaamisissa keskusteltiin, kahviteltiin nyyttärihengessä ja leikittiin. Joissakin tapaamisissa oli ohjelmaa, kuten askartelua. Lisäksi kokoonnuttiin kolme kertaa Touhutaloon ja kerran Duudsonit Activity Parkiin. Kesällä Seinäjoen Sateenkaariperheet osallistuivat Seinäjoella pidettävään Prideen ja järjestivät Pride Piknikillä lapsille ohjattua sirkustelua. Seinäjoella pidettiin myös Miten lapsia tehdään -tilaisuus. Seinäjoen salaisessa facebook-ryhmässä oli 24 jäsentä ja virallisella tiedotussivulla 38 seuraajaa.

Tampere

Vuonna 2016 Tampereen sateenkaariperhetoiminta jatkoi kasvuaan 705 kävijään. Kaikkiaan tapaamiskertoja oli vuoden aikana 53.

Perhetapaamiset olivat kuukausittaisia. Rennon yhdessäolon merkeissä kokoonnuttiin mm. Huushollissa, pulkkamäessä, Puuhamaassa, Lasten Kuplassa ja Teatteri Mukamaksessa. Pirkanmaan Priden aikaan järjestettiin perhetapaaminen ja Miten lapsia tehdään -ilta. Perheiden yhteisiä pikkujouluja vietettiin Reipin tilalla eläinten keskellä.

Syyskuussa järjestettiin viikonlopun mittainen perheleiri Torpan kurssikeskuksessa, johon osallistui 10 perhettä.

Koululaiset kokoontuivat monenlaiset toiminnan merkeissä. Vuoden aikana mm. ratsastettiin, kiipeiltiin, tehtiin teatteriretki ja vierailtiin trapoliinipuistossa.

Kotivanhemmille lapsineen suunnattu pienten ryhmä kokoontui 1-3 kertaa kuukaudessa. Tapaamisia oli kaikkiaan 24 kpl. Ryhmän lapset olivat lähinnä 0-2 -vuotiaita.

Pienten ryhmän kahittelutapaamiset Pirkanmaan Setan toimistolla, puistotreffit, Hoplop ja muut tapaamiset palvelivat erinomaisesti tuoreiden perheiden vertaistuen ja verkostoitumisen tarvetta.

Alkutaipale -ryhmä kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa lähinnä kahittelun ja keskustelun merkeissä Setan toimistolla. Maaliskuussa tehtiin vuosittainen tutustumiskäynti Ovumian hedelmöitysklinikalle.

Tampereen sateenkaariperheiden Facebook-tiedotussivulla on 135 tykkääjää ja suljetussa Facebook-keskusteluryhmässä 130 jäsentä.

Turku

Vuonna 2016 Turun sateenkaariperhetoiminta pysyi vakiintuneella tasollaan. Paikallistiimissä tapahtui pientä vaihtelua, mutta koko pysyi samana. Turussa löydettiin uusi hieno toimintatila, Tyttöjen Talo, jossa kokoonnuttiin syyskuusta alkaen.

Perhetapaamisia järjestettiin vuoden aikana kuusi. Kansainvälistä sateenkaariperhepäivää juhlistettiin näyttävästi ja ohjelmassa oli sirkusesitys, jonka jälkeen sirkustaiteilijat opastivat lapsia sirkustempujen saloihin. Joulukuussa järjestettiin kaikille yhteinen tonttujuhla, jossa esiintyjänä ja perheitä laulattamassa oli PapriKati.

Aikuisille järjestettiin kaksi teatteriretkeä. Keväällä käytiin katsomassa Tehdas Teatterissa John - Eleanor -näytelmän ja joulukuussa homokabaree Homot on perheestä. Tammikuussa järjestettiin etä- ja lähivanhempien tapaaminen. Koululaisille ja eskareille järjestettiin avoin pelikerho lokakuussa. Pelikerho saavutti suuren suosin ja saa jatkoa tulevana toimintavuonna.

Lasten Turku Pride 2016 järjestettiin Turku Priden yhteydessä 22.–28.8.2016. Tapahtumaviikon ohjelmaan osallistuttiin järjestämällä jokaisen vertaistukiryhmän tapaaminen avoimet ovet -periaatteella. Tällä saatiinkin uusia perheitä mukavasti mukaan toimintaan.

Yhden vanhemman sateenkaariperheiden tapaamiset järjestettiin keväällä kotitapaamisina, joista teemallisia olivat ystävänpäivän tapaaminen, grillaus-iltapäivä sekä Juha Mäkilän pianokonsertti, jossa ohjelmassa oli myös yhteislaulua. Marraskuussa näytelmäkirjailija Pirjo-Riitta ohjasi ryhmälle kaamoskirjoittamisen työpajaa. Joulukuussa järjestettiin teatterivierailu Raisa Omaheimon Läski-monologia katsomaan. Muissa tapaamisissa oli vertaiskeskustelua kahvittelemisen ohessa.

Alkutaipaletapaamisia oli kuusi, joista kolme kevätkaudella, yksi Turku Priden yhteydessä elokuussa ja kaksi syyskaudella. Miten lapsia tehdään- tilaisuutta ja klinikkavierailua ei tänä vuonna järjestetty. Tapaamisissa aloitti keväällä uudet vetäjät ja mukaan tuli muutamia uusia perheitä.

Turun sateenkaariperheiden sähköpostilistalla oli vuoden lopussa 91 osoitetta, Facebook-tiedotussivulla on 124 tykkääjää ja suljetussa Facebook-keskusteluryhmässä 62 jäsentä.

Leirimuotoinen vertaistuki palvelee koko Suomea

Leirimuotoista vertaistoimintaa koordinoi kunkin leirin osalta leirityöryhmä. Perheleirien ja koululaisten leirin leirityöryhmiä johti vertaistoiminnan koorinaattori. Näiden leirien aikana organisoinnista ja ohjelmasta vastasivat leirityöryhmän lisäksi myös tuntipalkkaiset leiriohjaajat, luennoitsijat ja vapaaehtoiset lastenhoitajat. Kunkin leirin osallistujilta kerättiin kirjallinen palaute. Vuoden aikana järjestettiin seuraavat valtakunnalliset leirit

- Talven perheleiri järjestettiin poikkeuksellisesti jo tammikuussa. Paikkana oli Rantalahden leirikeskus Jyväskylässä. Leirille osallistui yli 77 henkilöä eri puolilta Suomea
- Kesän perheleiri järjestettiin Lappohjassa Högsansin leirikeskuksessa. Leirille osallistui yhteensä 95 henkilöä, joista puolet lapsia. Osallistujaperheitä oli yli 30. Leirillä oli aiempaan tapaan ohjelmaa sekä perheille yhdessä että lapsille ja aikuisille erikseen. Leirin aikana aikuisille oli kolme muutaman tunnin mittaista ammattiohjattua ohjelmaosuutta, joiden aiheena oli seksi
- Transmaskuliineille suunnattu isäleiri järjestettiin ensimmäistä kertaa Naantalissa. Perjantaista sunnuntaihin kestäneen leirin järjestivät helsinkiläiset vapaaehtoiset. Leirille osallistui viisi isää ja isyydestä haaveilevaa miestä. Keskustelun ja yhteisen virkistäytymisen lisäksi leiriläiset aloittivat vanhemmuudesta haaveilevien transmiesten oppaan suunnittelun

- Vapaaehtoisvoimin organisoitu yhden vanhemman perheiden aikuisten leiri järjestettiin Turun saaristossa toisen kerran. Heinäkuiselle viikonloppuleirille osallistui 13 henkilöä. Järjestelyt hoituivat kolmen turkulaisen vapaaehtoisen toimesta.
- Sateenkaariperheiden vanhemmille suunnattu toiminnallinen aikuisleiri järjestettiin toisen kerran. Viikonlopun pituinen leiri järjestettiin tällä kertaa Varkaudessa kahdeksan osallistujan voimin. Leirin ajatuksena oli tuoda yhteen sateenkaariperheiden vanhempia, joita kiinnostaa yhdessä tekeminen ja sen sivutuotteena vertaistuen saaminen. Leiriä on toivottu jatkossa järjestettävän vähintään kaksi kertaa vuodessa, keväisin ja syksyisin. Leiri toteutettiin helsinkiläisen ja kuopiolaisen vapaaehtoisen voimin.
- Perheleirien ja koululaisten leirien lisäksi parisuhde- ja perhevalmennustoimintaa järjestettiin leirimuotoisena, joista tarkemmin seuraavissa luvuissa.
- Pirkanmaan paikallistiimi järjesti toisen kerran viikonlopun mittaisen perheleirin Nokiolla. Leirille osallistui 20 vanhempaa ja 14 lasta. Leiri oli suunnattu ensisijaisesti pirkanmaalaisille perheille. Leirin järjestelyistä vastasi Pirkanmaan paikallistiimi ja Pirkanmaan kesätyöntekijä, joka oli saatu palkattua paikallisen Osuuspankin avustuksella.

Parisuhteita voimistava vertaistoiminta ennalta ehkäisee ongelmia

Vapaaehtoiseen oltiin yhteydessä ja heidän kanssaan suunniteltiin tulevia tapahtumia. Vapaaehtoiset olivat yhteydessä myös heidät kouluttaneen Parisuhdekeskus Katajan työntekijöihin ja osallistuivat mm. Katajan järjestämään koulutusviikonloppuun Edenin kylpylässä. Kaksi vapaaehtoisparia valmistautui järjestämään sateenkaariperheellisille suunnatun parisuhdeviikonlopun. Osa toimi vertaisohjaajina Katajan ja muiden paikallisten Setojen kanssa yhteistyössä tehtävissä viikonlopuissa tai tilaisuuksissa.

- Rikasta minua -viikonloppuun Kirkkonummella toukokuussa osallistui 12 henkilöä
- Lokakuuksi suunniteltu Rikasta minua -kurssista uudelleenlaiseksi hiottu parisuhdeviikonloppu jouduttiin perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Palautetta saatiin viikonlopun hankalasta ajankohdasta koululaisten syyslomaviikolla. Sijainnilla ja talkoilla tehtävällä ruoalla saattoi olla oma osuutensa vähäiseen kiinnostukseen.
- Helsingissä järjestettiin kaksi miesten parisuhdeiltaa.
- Kotkassa parisuhdeiltoja järjestettiin kerran.

Eroauttaminen ja vanhemmuuden tukeminen eron jälkeen

Eron jälkeisen vanhemmuuden edistämiseen ja vanhempisen väliseen yhteistyöhön keskittyvän Vanhemman neuvo -ryhmän mainostamiseen panostettiin erityisesti. Ryhmä sovittiin alkavaksi heti, kun vähintään viisi ihmistä on ilmoittautunut mukaan. Ryhmän vetäjä Ritva-Liisa Reinold pääsikin aloittamaan ilmoittautuneiden alkuhaastattelut joulukuussa, mutta ryhmä aloittaminen siirtyi vuodelle 2017. Ryhmän kokoon saaminen on ollut haastavaa. Syyksi on epäilty ”piirien pienuutta” eli kynnystä osallistua ryhmään, jossa herkässä ja haavoittuvassa elämäntilanteessa puhutaan arkaluontoisista asioista ryhmässä, jossa luultavasti on joku entisen puolison tuttu. Osa ilmoittautuneista on ryhmän alkua odotellessaan hakenut apua muualta eikä enää kokenut ryhmään osallistumista ajankohtaiseksi. Jäsenistöä on aktiivisesti tiedotettu muiden tahojen hlbtq-ihmisille järjestämästä ero toiminnasta. Sateenkaariperheen ero-oppaasta otettiin uusi painos.

Perheikkaa

Perhenetti-hanke oli Väestöliiton ja kuuden kumppanuusjärjestön yhteinen hanke. Hankkeen tuotoksena on käynnistetty lapsiperheille ja perhettä suunnitteleville suunnattu Perheaikaa.fi-nettipalvelu, jossa on tarjolla monenlaista perheiden moninaisuuden huomioivaa sisältöä perheille. Erityisesti sisällössä on painotettu verkossa tapahtuvaa vertaistoimintaa. Hankkeen päätyttyä Perheaikaa.fi-toiminta liitettiin osaksi Väestöliiton vakiintunutta ak-avustuksen piirissä olevaa toimintaa. Siirtymä pysäytti osan toiminnoista lähes vuodeksi. Väestöliitossa tapahtui uudistuksia myös tämän toimintavuoden aikana, minkä vuoksi osa perheaikaa.fi-toimintoja hoitavista työntekijöistä vaihtui jälleen. Tämä hiukan hankaloitti toimintaa, mutta kaikki toimintamuodot saatiin käyttöön ja palvelu siirtyi uudelle nettialustalle, joka paransi hyvin suosittua ja ylikuormittuneen sivuston toimivuutta ja käyttömukavuutta.

Uusien vapaaehtoisten saaminen mukaan oli vaikeaa, koska vuoden aikana Väestöliitto järjesti vain yhden koulutuspäivän, joka ei käynyt yksiin kiinnostuneiden aikataulujen kanssa. Sateenkaariperheiden omaa chat-vertaisohjaajakoulutusta ei vielä saatu pidettyä resurssipulan takia. Koulutusta suunniteltiin loppukevääälle 2017. Ryhmien ja luentojen moderointi- ja ohjaamisoikeudet voi saavuttaa ainoastaan käymällä Väestöliiton omat kurssit.

Lapsettomuus-nettiryhmä toteutui marsskuussa ja kesti kolme viikkoa. Ryhmään ilmoittautui 16 henkilöä. Lopulta aktiivisia keskustelijoita oli alle kymmenen. Väestöliiton kanssa kokeiltiin uutta ryhmään ilmoittautumistapaa, mikä ei selvästi toiminut yhtä hyvin kuin aiempi. Kokemusten perusteella kehitettiin uusi tapa, jota kokeillaan seuraavaksi.

Apilaperhe-nettiryhmä jouduttiin siirtämään keväälle 2017 vertaisohjaajapulan vuoksi. Vanhoille ohjaajille ei saatu ryhmien vetämiseen tarvittavaa koulutusta eivätkä aiemmin koulutusta saaneet pystyneet muiden kiireiden vuoksi ottamaan enempää ryhmiä ohjattavakseen.

Vuoden aikana järjestettiin yhdeksän chattia. Chateissa oli 8-14 osallistujaa. Chateissa oli muutamia vakio-osallistujia, jotka osallistuivat lähes jokaiseen chattiin, mutta suurin osa kunkin chatin osallistujista olivat mukana ensimmäistä kertaa. Chatteja mainostettiin ensimmäistä kertaa Facebookin yleisesti sateenkaarikansansalle suunnatuissa keskusteluryhmissä. Näin mukaan saatiin selvästi aiempaa enemmän henkilöitä, joilla ei ollut aiempaa kosketusta Sateenkaariperheiden toimintaan. Lasta suunnittelevat miehet löysivät myös chatit. Jokaiseseen chattiin osallistui vähintään yksi mieheksi itsensä ilmoittava. Marraskuun chatti oli suunnatti erityisesti transihmisille.

Vuoden aikana sivustolla järjestettiin kaksi nettiluentoa, joiden yhteenlaskettu katsojamäärä oli 342. Aiempina vuosina julkaistujen luentojen katsojamääriä ei ole saatavilla. Alla vuoden aikana pidettyjen luentojen aiheet ja vuoden loppuun mennessä kertyneet katsojamäärät:

- Lahjasolulapsi sateenkaariperheessä – Terhi Vihko 154 kpl
- Intersukupuolinen lapsi perheessä – Maarit Huuska 188 kpl

4.2. Vertaistoiminnan kehittämiseen panostetaan uuden työntekijän myötä

Yhdistyksen kolmas vakituinen työntekijä aloitti toukokuussa 2016. Uuden työntekijän perehdyttämiseen ja toimitilojen muutto veivät sen verran paljon aikaa, että kolmannen työntekijän työpanoksen tuomista toiminnan kehittämisen mahdollisuuksista päästään nauttimaan kunnolla vasta seuraavana toimintavuotena.

- Vertaistoiminnan koordinaattori matkusti tapaamaan vapaaehtoisia Rovaniemelle ja Seinäjoelle. Pääkaupunkiseudun tiimiläisten kanssa pidettiin yksi yhteistyökokous.
- Koordinaattori kohtasi useita vapaaehtoisia myös valtakunnallisissa tapahtumissa, kuten perheleireillä ja perhevalmennuksissa.

- Paikallistoiminnan kehittämispäivät järjestettiin kaksipäiväisinä maaliskuussa Helsingissä. Kehittämispäiville osallistui 9 vapaaehtoista Porista, Jyväskylästä, Mikkelistä, Oulusta, Turusta, Kymenlaaksosta ja Tampereelta.
- Vertaistoiminnan koordinaattori osallistui toukokuussa Turussa pidettävään monimuotoisten perheiden verkoston koordinaattoripäivään, jossa jaettiin eri järjestöjen koordinaattorien kesken hyviä ja huonoja kokemuksia sekä kehiteltiin uusi toimintamuotoja ja yhteistyötä.
- Ensimmäinen paikallistoiminnan virikeviikonloppu järjestettiin Ylöjärvellä joulukuussa. Viikonloppuun osallistui kuusi paikallistiimiläistä perheineen Helsingistä, Tampereelta ja Porista. Yksi Helsingin ja yksi Kymenlaakson vapaaehtoisperhe joutui viime metreillä perumaan tulonsa.
- Työnohjaus ei toteutunut, koska työnohjaaja katosi eikä uutta ehditty hankkia
- Nettisivujen materiaali- ja ohjepankkia alettiin koostaa, mutta sen valmiiksi saattaminen jää vuodelle 2017
- Vapaaehtoisten kanssa pidettiin tiiviisti yhteyttä etupäässä sähköpostin ja Facebook-ryhmän kautta.

Jäsenkysely

Ensimmäinen jäsenkysely saatiin valmiiksi ja avattiin vastaajille. Jäsenkyselyn avulla kerättiin tietoa jäsenten ja muiden toimintaan osallistuvien toiveista ja tarpeista, jotta toimintaa osataan kehittää oikeaan suuntaan. Samalla kerättiin tietoa jäsenistön koostumuksesta ja perhetilanteiden kirjosta. Kyselyssä tiedusteltiin myös jäsenten näkemyksiä yhteiskunnallisen muutoksen tarpeista. Saadut vastaukset vaikuttavat myös vuonna 2017 valmisteltavaan järjestöstrategiaan ja perhepoliittiseen tavoiteohjelmaan. Vastauksia kerättiin vuoden kaksi viimeistä viikkoa ja vastausaikaa on vuoden 2017 tammikuun loppupuolelle. Kyselyn purku sekä tulosten esittäminen ja hyödyntäminen jäivät seuraavalle toimintakaudelle.

Vapaaehtoisten koulutukset

- Paikallistoiminnan kehittämispäivät sisälsivät totuttuun tapaan koulutuksellisen osion. Tällä kertaa läsnäolijat oppivat vetämään Miten lapsia tehdään -tilaisuuksia.
- Monimuotoiset perheet -verkoston kanssa yhteistyössä organisoitiin nettivertaisohjaajien virkistys- ja kehittämispäivä, joka toteutettiin syyskuussa. Valitettavasti Sateenkaariperheet ry:n vapaaehtoisista kukaan ei pystynyt osallistuman päivän ohjelmaan
- Koulutushankkeessa koulutettiin vapaaehtoisia kouluttajia. Tarkemmin luvussa 3.1.
- Syksyllä Väestöliitto järjesti yhteistyökumppanijärjestöjensä vapaaehtoisille koulutuksen, jonka käymällä olisi voinut saada ryhmänohjausoikeuden. Aktiivisista nettivertaisohjaajista vain yhdellä on oikeus ohjata suljettuja ryhmiä. Kumpikaan vapaaehtoisista, jolta se puuttuu, ei päässyt osallistumaan koulutukseen.
- Väestöliitto järjesti yhden koulutuksen uusille nettivertaisohjaajille. Kaksi uutta vapaaehtoistyöhön halukasta ilmoitti kiinnostuksestaan osallistua koulutukseen, mutta kummankaan aikatauluihin tuo vuoden ainoa koulutuspäivä ei sopinut.
- Tarjottiin mahdollisuutta osallistua Setan järjestämään transihmisten ryhmien ohjaukseen keskittyvään koulutukseen. Yksi vapaaehtoinen ilmoittautuikin, mutta koulutus siirtyi helmikuuhun 2017.

4.3. Perheiden ja perhettä suunnittelevien neuvonta

Etenkin tasa-arvoisen avioliittolain voimaantumisen lähentymisen ja aktiivisena vellonut keskustelu äitiyslaista toivat paljon neuvontapyyntöjä. Suurin osa neuvontapalveluihin tulleista kysymyksistä koskikin lapsen syntymään liittyvää byrokratiaa. Yksi yleisimmistä yhteydenoton syistä oli perheen sisäiseen adoptioon liittyvät kysymykset. Perheen sisäisestä adoptiosta ei löydy vielä kukaan kunnolla tietoa esimerkiksi adoptioneuvontaa antavien tahojen toimesta. Paljon tuli myös kysymyksiä liittyen

apilaperheyteen ja vahemmuuskumppanuuteen. Moni yhteyttä ottanut kertoi saaneensa neuvolasta kehotuksen kysellä yhdistykseltä tietoja, koska neuvolan henkilökunnalla ei ollut niitä antaa. Sosiaalisesta vanhemmuudesta ja siihen liittyvistä erityiskysymyksistä tuli yhteydenottoja selvästi aiempia vuosia enemmän.

Yhdistyksen neuvontatyötä tehdään useissa eri yhteyksissä ja eri toimijoiden toimesta. Paikallistiimien aktiivit ja ryhmienvetäjät antavat neuvontaa paikallistasolla. Yhdistyksen työntekijät, puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet antavat neuvontaa valtakunnallisemmalla tasolla, ja esimerkiksi perhevalmennusten, leirien ja pride-tapahtumien yhteydessä. Kaikki neuvontaa toteuttavat tahot pitävät kirjaa antamastaan neuvonnasta ja tieto kerätään vuosittain yhteen.

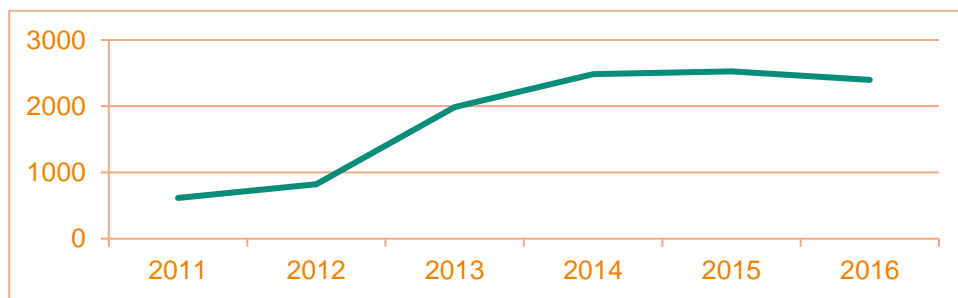
Vuoden 2012 lopusta lähtien yhdistys on tarjonnut neuvontaa myös tuotteistetussa neuvontapalvelussa. Neuvontapalveluun kuuluu puhelinpäivystys kahtena päivänä viikossa, erillinen neuvontasähköpostiosoite sekä neuvonta-chat kerran kuukaudessa Perheaikaa.fi-palvelussa. Neuvonnan kokonaismäärä on laskenut hiukan edellisestä vuodesta.

Helsinki Pride –viikolla tarjottiin yhden päivän ajan mahdollisuutta varata henkilöhontainen neuvonta-aika. Kaikki ajat varattiin nopeasti ja neuvontavastaanotolla kävi kuusi pariskuntaa, eli yhteensä kaksitoista ihmistä. Kysyntää henkilökohtaisille neuvontatuokioille selvästi on, ja niitä kyseltiinkin jonkin verran pitkin vuotta.

Kaikkiin kysymyksiin ei pystytty vastaamaan kahden arkipäivän kuluessa. Tähän pyritään saamaan muutos työtehtävien uudelleen jakamisella ja järkevämmällä aikatauluttamisella. Moni vastausviesti poiki uusia kysymyksiä. Osan kanssa neuvontaa tehtiin sekä puhelimitse että sähköpostin kautta. Moni puhelimitse yhteydessä ollut sai mm. materiaaleja tai faktojen koonnin sähköpostitse.

Taulukko: Annettu neuvonta

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Neuvontapalvelun antama neuvonta						
Puhelinpäivystys			62	102	130	122
Neuvonta-sähköposti			413	573	581	613
Neuvonta-chat			100	100	120	108
Muu annettu neuvonta						
Etuutta koskeva neuvonta	70	190	332	397	401	350
Lakineuvonta	90	110	217	243	250	202
Elämäntilanteeseen liittyvä neuvonta	150	140	285	363	342	320
Yhdistyksen toimintaan liittyvä neuvonta	250	310	429	557	578	546
Opinnäytetyöntekijän neuvonta	25	40	40	73	40	69
Toimittajan neuvonta/avustaminen	30	30	109	77	84	67
YHTEENSÄ	615	820	1987	2485	2526	2397

Sateenkaariperheiden perhevalmennus

Sateenkaariperheiden perhevalmennuskurssi järjestettiin toimintavuoden aikana kaksi kertaa (keväällä ja syksyllä) Helsingissä iltakurssina. Helsingin kursseille osallistui yhteensä 51 henkilöä. Marraskuussa perhevalmennus pidettiin viikonloppukurssina Turun Hirvensalossa. Viikonloppukurssilaisia oli 24. Perheaikaa.fi -palvelussa toimivan sateenkaariperheiden nettiperhevalmennuskurssin kävi 31 uutta nimimerkkiä. Ei ole mahdollista saada tietoon, kuinka monen nimimerkin takana on yksittäinen ihminen ja kuinka monen takana pariskunta tai isompi perhekunta. Helsingin iltakurssien osallistujamäärä tuntuu vakiintuneen 10–15 perhekuntaan per kurssi, mikä onkin selvästi ihanteellisempi ryhmäkoko. Säännöllisesti tarjotuille kursseille on selvästi tarvetta, mutta ensimmäisten vuosien pahin ruuhka on saatu selätettyä. Ihmiset osaavat jo odottaa kurssien toteutuvan kolme kertaa vuodessa ja voivat valita elämäntilanteeseensa sopivimman ajankohdan.

Kurssi on laajuudeltaan 20 oppituntia ja se on suunnattu kaikille lasta suunnitteleville, lasta odottaville ja lapsen hiljattain saaneille perheille. Kouluttajina kursseilla toimivat yhdistyksen työntekijät ja kokemuskouluttajina tavalliset sateenkaariperheiden vanhemmat. Valmennus täydentää kunnan tarjoamaa synnytys- ja perhevalmennusta. Kurssilla tarjotaan tietoa erityisesti sateenkaariperheiden perheellistymiseen liittyvistä erityishaasteista, käydään läpi perheiden oikeuksia etuuksiin ja ongelmiin etuuksien haussa, syntymässä olevan lapsen juridisen tilanteen turvaamiseen liittyvissä hakemuksissa, sateenkaariperheiden parisuhteen tyypillisistä sudenkuopista, kolmen ja neljän vanhemman perheiden erityishaasteista jne. Sateenkaariperheiden oma perhevalmennuskurssi tukee perheiden ongelmien ennaltaehkäisyä, palveluneuvontaa ja toimii myös vahvana vertaistuen paikkana ja muodostaa vertaisverkostoja, jotka kokemusten mukaan helposti jatkuvat koko lasten lapsuuden ajan. Valmennus ei korvaa kunnan järjestämää synnytys-/perhevalmennusta vaan täydentää sitä.

Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet

Miten lapsia tehdään? -tilaisuudet ovat yhden illan avoimia keskustelutilaisuuksia, joissa kerrotaan sateenkaariperheellistymisen mahdollisuuksista ja annetaan perhettä suunnitteleville mahdollisuus kysyä asiantuntijalta. Tilaisuuksissa on mahdollista tutustua muihin lasta suunnitteleviin ja vanhemmuuskumppaneita etsiviin.

Tilaisuuksia pidettiin vuonna 2016 seuraavasti

- Rovaniemellä Arctic Prideilla helmikuussa
- Tampereella Pirkanmaa Prideilla kesäkuussa
- Helsingissä Prideilla kesäkuussa
- Helsinki Prideilla järjestettiin myös Miten miehet tekevät lapsia –tilaisuus
- Porissa syyskuussa

4.4. Yhteisöllinen ja kulttuurinen toiminta

Kansainvälinen sateenkaariperhepäivä

Kansainvälisenä sateenkaariperhepäivänä perheet ympäri maailman kokoontuvat yhteen erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat iloisia ja näkyviä koko perheen tapahtumia. Päivä toimii tutustumisen väylänä ihmisille sekä näkyvänä tapahtumana se lisää ihmisten tietoisuutta sateenkaariperheistä. Tietoisuus vähentää taas vähentää ennakkoluuloja ja lisää sateenkaariperheiden hyvinvointia.

Kansainvälistä sateenkaariperhepäivää vietettiin Suomessa viidettä kertaa. Päivä sattui osumaan Vapun päiväksi, mikä latisti vapaaehtoisten intoa järjestää tapahtumia. Vappu on monelle juhlapäivä, jolloin noudatetaan määrättyjä perinteitä. Lisäksi ainakin isommissa kaupungeissa ko. päivä on täynnä monenlaisia lapsiperheille suunnattuja tapahtumia. Järjestäjät epäilivät, ettei osallistujia Vapun vuoksi tulisi kovinkaan paljoa, mistä syystä tapahtumat toteutuivatkin aiempia vuosia pienempimuotoisempian ja kevyemmällä ennakkojärjestelyillä. Osallistujia oli aiempia vuosia

vähemmän. Turun paikallistiimi oli suunnitellut järjestävänsä ko. päivänä risteilyn Tukholmaan yhteistyössä ruotsalaisten sateenkaariperheiden kanssa. Ruotsalaisia ei saatu lopulta kuitenkaan innostettua mukaan eikä ajankohta tuntunut ennakkokyselyn perusteella herättävän muilla paikkakunnollakaan asuvien innostusta, joten idea valtakunnallisesta ja kansainvälisestä risteilystä jätettiin odottamaan parempaa ajankohtaa. Seuraavat tapahtumat toteutuivat:

- Helsingissä järjestettiin yhteislähtö Kumpulán kasvitieteellisen puutarhan vappuriehaan, Vappushokkeloon.
- Kotkassa, Porissa ja Tampereella päivää vietettiin picnikin merkeissä
- Turussa oli sirkustapahtuma, jossa sirkusammattilaiset opettivat temppuja ja järjestivät pienen esityksen

Pride-tapahtumiin perheisältöjä

Sateenkaariperheille järjestettiin ohjelmaa viidessä eri Pridessa. Paikalliset aktiivit saatiin organisoimaan kaikki tapahtumat. Työntekijät järjestivät ainostaan Rovaniemen ja Helsingin Miten lapsia tehdään -illat. Vertaistoiminnan koordinaattori kertoi äitiyslaista ja vastasi katsojien kysymyksiin Äit(isi) -tanssiesityksen jälkeen.

- Arctic Prideilla Rovaniemellä lapsentekoilta, satutuokio ja lumipeuhua
- Seinäjoki Prideilla toiminnallinen sirkus-picnik
- Pirkanmaa Prideilla lapsentekoilta ja perhetapaaminen
- Helsinki Prideilla perhekahvila, sosiaalisten vanhempien tapaaminen, alkutaipaletapaaminen, musiikkituokio, Äit(isi) –kantaa ottava tanssiteos, miesten parisuhdeilta, isien ilta, miten miehet tekevät lapsia –tilaisuus, perhepicnik, koululaisten ryhmätyö- ja melontailta Seikkailutalolla, Miten lapsia tehdään –tilaisuus, koululaisten myyntikarkelit ennen kulkuetta ja esittelypöytä ja puistojuhlissa, retki kotieläintilalle ja Puistojuhlan lastenalue. Lastenalueelle ohjelman järjesti Helsingin kaupungin museo ja seurakunnat. Leikkipuistotapaaminen peruttiin rankan sateen vuoksi.
- Turku Prideilla Yhden vanhemman perheiden, alkutaipaleella olevien ja kaikkien perheiden tapaamiset

5. Tukipalvelut

5.1. Jäsenpalvelujen kehittäminen

Sateenkaariperheet ry:n vuoden 2016 jäsenmaksun maksaneiden jäsenten määrä oli vuoden lopussa 895 (edellisten vuosien jäsenmäärät: 843, 790, 641 ja 477). Toimintansa kautta yhdistys tavoitti lisäksi satoja henkilöitä, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä. Suuri osa yhdistyksen tilaisuuksiin osallistuneista perheistä ei ole yhdistyksen jäseniä. Osa tilaisuuksiin osallistujista pelkää leimautumista, jos liittyvät jäseniksi. Toimintavuoden loppuun alettiin kerätä vastauksia ensimmäiseen, laajaan jäsenkyselyyn, josta tullaan saamaan paljon lisätietoa jäsenten toiveista toiminnan suhteen. Otettiin käyttöön uusi jäsenhallintaohjelma Nettijäseri. Uusille jäsenille alettiin lähettämään kattava paketti tietoa yhdistyksen toiminnasta ja uusimmat oppaat.

5.2. Viestintä

Yhdistyksen Facebook-sivujen seuraajien määrä nousi toimintavuoden aikana 3000:sta 3700:aan. Yhdistyksen uutiskirje julkaistiin seitsemän kertaa. Uutiskirje lähetetään sähköpostitse kaikille jäsenille ja 550 yhteistyökumppanille. Se julkaistaan myös kotisivuilla, Facebookissa ja keskustelupalstoilla. Sen laajuus on 20–40 liuskaa. Jäsen- ja muuta sisäistä tiedotusta tehdään

lisäksi sähköpostilistojen ja Facebook-ryhmien kautta. Lisäksi yhdistys tiedottaa toiminnastaan Twitterissä aktiivisen vapaaehtoisen voimin. Yhdistyksen nettisivuilla käytiin toimintavuoden aikana 55 815 kertaa. Yksittäisiä kävijöitä oli 30 402. Edellisvuodesta nousua noin 10 %. Nettisivujen sisällön kehittäminen jäi vähäiseksi. Sitä on syytä kehittää tulevaisuudessa. Kappaleessa 2.1. on listattu vuoden aikana lähteneet tiedotteet.

Toimintavuoden 2016 viestintäponnistus oli kansalaisaloite äitiyslaista, jonka viestintää tehtiin suunnitelmallisesti ja koordinoitusti yli 20 kumppanin kanssa. Sosiaalisessa mediassa tehtiin laaja kampanja, jota täydennettiin perinteisellä mediatyöskentelyllä. Lähetettiin tiedotteita ja tarjottiin medialle haastateltavia ja uutisaiheita.

Yhdistys välittää tietoa lapsiperheiden moninaisuudesta sekä omasta toiminnastaan myös jakamalla esitteitään, tekemällä koulutuskäyntejä sekä osallistumalla erilaisiin seminaareihin ja tapahtumiin. Vuoden aikana painatettiin suuret määrät esitteitä ja oppaita. Uusintapainokset otettiin Sateenkaariperheiden ero-oppaasta, kasvatusalan ammattilaisten oppaasta sekä koululaisen oppaasta. Uutena materiaalina painatettiin sosiaalisen vanhemman opas.

Yksi merkittävä viestinnän muoto on toimittajien kanssa tehtävä yhteistyö. Yhdistyksen toimijat olivat yhteyksissä toimittajien kanssa 67 kertaa toimintavuoden aikana. Osa toimittajista halusi tehdä haastattelun yhdistyksen edustajan kanssa, mutta suurin osa halusi ehdotuksia näkökulmasta, tietoja kirjoittamansa artikkelin pohjaksi tai haastateltavia perheitä. Nimenomaan äitiyslakiin ja hedelmöityshoitojen syrjimättömyyteen liittyvissä kysymyksissä tehtiin myös hyvin aktiivista mediatyötä tarjoamalla uutisia, tarinoita ja haastateltavia medialle.

5.3. Hallinto

Yhdistyksen kevätkokous 19.3. vahvisti edellisen vuoden tilinpäätöksen. Syyskokous 25.11. vahvisti seuraavan vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion, sekä valitsi hallituksen vuodelle 2017.

Vuoden 2016 hallitus valittiin syyskokouksessa 2015. Hallitukseen valittiin puheenjohtaja, kuusi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Hallitus järjestäytyi ensimmäisessä kokouksessaan 13.2. seuraavasti:

Elina Laavi	puheenjohtaja
Krister Karttunen	varapuheenjohtaja
Paula Myöhänen	
Marjukka Irni	
Juha-Pekka Hippi	
Juha Ojaniemi	
Tiia Kovanen	
Sari Kempainen	varajäsen
Joanna Marjanen	varajäsen

Hallituksen sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Juha Jämsä. Hallitus nimesi keskuudestaan työvaliokunnan ja miestyöryhmän. Hallitus kokoontui kautensa (1.1.–31.12.) aikana kuusi kertaa. Hallitus käynnisti strategian työn, mutta prosessi ei valmistunut toimintavuoden aikana.

Henkilöstö

Yhdistyksen palveluksessa jatkoivat toiminnanjohtaja, järjestösihteerit, koulutussuunnittelija, tutkija sekä Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen projektipäällikkö ja suunnittelija. Uutena toimenkuvana perustettiin vertaistoiminnan koordinaattori.

Työntekijöiden hyvinvoinnin varmistamiseksi tarjottiin henkilökunnalle yleislääkäritasoinen sairaanhoito työterveyshuollon osana sekä kulttuuri- ja liikuntasetelit. Henkilöstölle myönnettiin myös työmatkaetu paikallisliikenteen matkalippusetelienä. Työhyvinvointipäivä järjestettiin kaksi

kertaa toimintavuoden aikana. Henkilöstö ei ole kokenut tarvinneensa työnohjausta. Kehityskeskustelu järjestettiin vuoden aikana kaksi kertaa kullekin työntekijälle.

Yhdistyksellä oli vuoden aikana kaksi sosionomi-harjoittelijaa. Harjoittelijoiden ohjaajana toimi vertaistoiminnan koordinaattori. Harjoittelijat osallistuivat toimistotyöhön, äitiyslakikampanjaan ja keräsivät kyselyaineiston sukupuolen moninaisuudesta jäsenistössä.

Toimitilat

Yhdistyksen uusi toimitila sijaitsee Kurvissa, Helsingin Sörnäisissä osoitteessa Hämeentie 29. Toimitilaan muutettiin heinäkuun alusta. Alkuvuodesta kartoitettiin mahdollisuuksia yhteisiin toimitiloihin Setan, HeSetan ja Regnbågsankanin kanssa. Kun kumppanit peräytyivät hankkeesta, yhdistys teki päätöksen muuttamisesta Kurviin yksin. Kurvissa on 9 työpistettä 8 työhuoneessa sekä iso ryhmä/koulutustila, kopiohuone, varasto ja tilava keittiö. Neliöitä tilassa on 234. Toimitila tulee olemaan riittävän kokoinen useampien vuosien ajan. Toimitilassa sattui vesivahinko heti muuttoa seuraavan viikkona. Vahingon takia osa toimitilasta oli pois käytöstä kolmen kuukauden ajan.

Talous

Varsinaisen toiminnan kulut laskivat hiukan edelliseen vuoteen verrattuna. Kulujen lasku johtui Kaikkien perheiden Suomi -hankkeen poikkeuksellisen pienistä kuluista. Yleisavustetun perustoiminnan kulut sen sijaan kasvoivat 40 %, kun yleisavustukseen saatiin korotus vertaistoiminnan koordinaattorin palkkaamista varten. Muuten avustukset pysyivät entisellä tasolla. Vuoden 2016 toimintaa rahoittivat Raha-automaattiyhdistys, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulkoministeriö, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Kansan sivistystyön liitto ja Pirkanmaan Osuuspankki. Toiminnan tuotot pysyivät korkealla ja koostuvat pääosin leirimaksuista, mutta myös koulutustuotoista.

Taulukko: Varsinaisen toiminnan kulujen kasvu

2016	506 669,86
2015	529 184,86€
2014	411 217,86€
2013	357 028,55€
2012	145 899,37€
2011	35 800,63€

Jäsenmaksukertymä kasvoi jälleen uuteen ennätykseen, 10 075 euroon. Tarvikemyynnin tuotot sen sijaan vähenivät tuntuvasti. Lahjoituksia kertyi vuonna 2016 yhteensä 2 011,28 euroa.

Tilikauden ylijäämä oli 8 593,01 euroa ja yhdistyksen oma pääoma kasvoi 51 923,24 euroon. Tulevina vuosina omaa pääomaa on edelleen tarkoitus kasvattaa oman varainhankinnan tuotoilla. Talouden nykyiseen kokoon nähden oma pääoma on edelleen riittämätön. Tämä johtuu toiminnan kulujen nopeasta kasvusta viime aikoina. Avustuksilla ei omaa pääomaa voi kasvattaa.

Vuonna 2016 taloussääntöä tarkennettiin ja toimitettiin tositetarkastus. Vuoden kirjanpito tehtiin uudella taloushallinto-ohjelmalla Netvisorilla. Uuteen järjestelmään täytyi siirtyä, koska edellinen palveluntarjoaja lopetti toimintansa Suomessa. Taloushallinnon tehtävissä tapahtui toimintavuoden aikana uusi työnjako, kun vertaistoiminnan koordinaattorin aloittaessa työnsä järjestösihteerille siirrettiin merkittävä osa taloushallinnon tehtävistä. Nyt yhdistyksen taloushallinnossa pystytään välttämään ns. vaarallisten yhdistelemien riskit, kun tehtäviä hoitaa yhteistyössä useampi ihminen.

LIITE 1: Koulutukset

Ammatilliset koulutukset	Paikka	Pvm	Osallist.	Kesto (min)	Kouluttaja(t)
Saamenkielinen korkeakoulu, varhaiskasvatuksen ja opettajakoulutuksen opiskelijat	Kautokeino	14.1.	40	270	Jämsä
Kotkan kaupungin neuvolaterveydenhoitajat	Kotka	15.1.	20	60	Haverinen
Adoptioneuvoajat	Helsinki	26.1.	50	30	Forsström
Hyvinkään-Riihimäen S. Ammattikoulutussäätiön henkilöstö	Riihimäki	28.1.	12	240	Forsström
Lukion opiskelijaryhmä	Tampere	28.1.	15	90	Nevala
Lastensuojelun sosionomit ja lähihoitajat	Siilinjärvi	2.2.	10	120	Puustinen
Tre yo, varhaiskasvatuksen opiskelijat	Tampere	4.2.	38	90	Nevala
Oph, varhaiskasvattajat	Helsinki	8.2.	10	45	Moring
Lapin yo, luokanopettajaopiskelijat	Rovaniemi	16.2.	55	120	Nevala
Perheasioiden sovittelijat	Helsinki	17.2.	30	180	Forsström
Lapin yo, luokanopettajakoulutuksen opiskelijat ja henkilöstöä	Rovaniemi	16.2.	20	90	Nevala
Päiväkotien ja esikoulujen henkilöstö	Kokkola	17.2.	38	120	Nevala
Päiväkodin henkilöstö	Tampere	24.2.	5	90	Nevala
Tampereen yo, varhaiskasvatuksen opiskelijat	Tampere	24.2.	17	120	Nevala
Päiväkodin henkilöstö	Tampere	10.3.	12	90	Nevala
Oulun yo, luokanopettajaopiskelijat ja opetushenkilöstöä	Oulu	14.3.	64	90	Nevala
Oulun yo, varhaiskasvatuksen opiskelijat	Oulu	15.3.	10	90	Nevala
Oulun amk, terveydenhuoltoalan opiskelijat (KPS)	Oulu	15.3.	85	30	Nevala
HUS, lastenpsykiatrian henkilöstöä	Helsinki	16.3.	15	75	Nevala
Päiväkodin henkilöstö	Tampere	17.3.	9	90	Nevala

Avoin koulutustilaisuus miesten perheellistymismahdollisuuksista	Helsinki	31.3.	29	120	Jämsä ym.
Jkl yo, opettajakoulutuksen ja varhaiskasvatuksen opiskelijat	Jyväskylä	5.4.	40	90	Nevala
Jkl yo, opettajakoulutuksen ja varhaiskasvatuksen opiskelijat	Jyväskylä	5.4.	25	90	Nevala
Avoin nettiluento: Lahjasolulapsi perheessä*		12.4.	10	45	Vihko
Lasten ja nuorten erityisohjaajaopiskelijat	Valkeala	19.4.	15	180	Nevala, Segerholm
Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Salo	20.4.	100	120	Kinnunen
Perusopetuksen koulukuraattorit ja -psykologit	Tampere	26.4.	12	165	Nevala
Karelia amk, sote-alan Opiskelijat (Emma&Elias)	Joensuu	27.4.	12	90	Nevala
Varhaiskasvatuksen erityisopettajat	Tampere	13.5.	30	165	Nevala
Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Helsinki	18.5.	39	165	Nevala, Anttila, Kempainen, Stenros
Omnia aikuiskoulutuskeskus, lähihoitajaopiskelijat	Espoo	30.5.	23	180	Nevala
Forssan ammatti-instituutti, lasten ja nuorten erityisohjaajat	Turku	9.6.	7	165	Nevala
Kajaanin aikuiskoulutuskeskus, lastentarhanopettajaopiskelijat	Kajaani	14.6.	16	150	Nevala, Häivälä, Juola
Ammattiopisto Tavastia, lähihoitajaopiskelijat + työelämän edustajia	Hämeenlinna	30.8.	71	180	Nevala
Ammattiopisto Tavastia, lähihoitajaopiskelijat + työelämän edustajia	Hämeenlinna	30.8.	38	180	Nevala
Laurea amk, terveydenhoitajaopiskelijat	Vantaa	30.8.	52	90	Niittynen
Varhaiskasvatuksen avoin koulutus (ruotsinkielinen)	Helsinki	22.9.	4	120	Larsson, Nevala
DIAK, englanninkielisen sosionomilinjan opiskelijat	Helsinki	4.10.	35	180	Nevala

DIAK, sote-alan Opiskelijat (Emma&Elias)	Helsinki	5.10.	15	90	Nevala
DIAK, sote-alan Opiskelijat (Emma&Elias)	Helsinki	5.10.	15	90	Nevala
Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Helsinki	12.10.	38	180	Nevala, Kempainen
Jkl yo, varhaiskasvatuksen opiskelijat	Jyväskylä	14.10.	60	90	Nevala, Mervi Korhonen
SOOL:n seminaari, opettajaksi opiskelevat	Turku	21.10.	130	135	Forsström
Laurea, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias)	Vantaa	25.10.	35	90	Nevala
Laurea, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias)	Vantaa	25.10.	38	90	Nevala
Arcada amk, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias, ruotsinkielinen)	Helsinki	27.10.	30	90	Moring
Arcada amk, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias, ruotsinkielinen)	Helsinki	27.10.	30	90	Moring
Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Hyvinkää	1.11.	7	180	Nevala, Segerholm
Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Hyvinkää	8.11.	10	180	Segerholm
Hki yo, varhaiskasvatuksen opiskelijat, ruotsinkielinen linja	Helsinki	8.11.	25	90	Larsson
Hki yo, varhaiskasvatuksen ja opettajakoulutuksen opiskelijoita	Helsinki	9.11.	15	180	Nevala
Koulujen oppilas- ja opiskelijahuolto, perusopetus, varhaiskasvatus	Kouvola	10.11.	35	210	Segerholm
Metropolia amk, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias)	Helsinki	14.11.	14	90	Nevala
Metropolia amk, sote-alan opiskelijat (Emma&Elias)	Helsinki	14.11.	38	90	Nevala
Avoin nettiluento: Intersukupuolinen lapsi perheessä*		17.11.	10	45	Huuska
Hki yo, yhdenvertaisuuspäivä	Helsinki	17.11.	7	30	Nevala
Hki yo, käsityön ja kotitalouden opettajaopiskelijat	Helsinki	23.11.	25	90	Nevala
Varhaiskasvatuksen, koulujen ja sote-alan henkilöstöä	Kemiönsaari	24.11.	24	180	Nevala

Päiväkodin henkilöstö / kehittämispäivä	Helsinki	25.11.	23	180	Nevala, Kempainen
Varhaiskasvatuksen henkilöstöä, ruotsinkielinen	Helsinki	30.11.	48	120	Larsson
Keudan ammattiopisto, lähihoitajaopiskelijat	Tuusula	19.12.	28	180	Nevala
OSALLISTUJIA YHTEENSÄ			1813		
OPPITUNTEJA (á 45min) YHTEENSÄ				165	

Kohderyhmä- ja sisäiset koulutukset	Paikka	Pvm	Osallist.	Kesto	Kouluttaja
"Miten lapsia tehdään"	Rovaniemi	25.2.	9	3	Niittyinen
Paikallistoiminnan kehittämispäivät	Helsinki	19.-20.3.	12	18	Jämsä, Niittyinen, Nevala
Perhevalmennus iltakurssi	Helsinki	15.3.-12.4.	33	20	Niittyinen, Forsström, Jämsä
Sateenkaarimiesten isyys – miten se onnistuu? Keskustelutilaisuus miesten perheellistymismahdollisuuksista	Helsinki	31.3.	29	3	Jämsä, Segerholm, Karttunen, Juva, Toivola, Pärssinen-Hentula, Mattinen, Määttänen, Salmela
Lahjasolulapsi sateenkaariperheessä*		12.4.	10	1	Vihko
Rikasta minua -parisuhdekurssi	Kirkkonummi	21.-22.5.	12	20	Wiiklat
"Miten lapsia tehdään"	Tampere	9.6.	20	3	Nevala, Tampereen paikallistiimi
Miten miehet tekevät lapsia	Helsinki	27.6.	10	3	Jämsä
"Miten lapsia tehdään"	Helsinki	1.7.	35	3	Nevala
Perhevalmennus iltakurssi	Helsinki	6.9.-4.10.	20	20	Niittyinen, Forsström, Nevala
Vapaaehtoiskouluttajien täydennyskoulutus	Helsinki	1.10.	5	8	Nevala
Uusien vapaaehtoiskouluttajien koulutus	Oulu	8.-9.10.	9	14	Nevala
Perhevalmennus viikonloppukurssi	Turku	4.-6.11.	20	20	Niittyinen, Nevala
Intersukupuolinen lapsi perheessä*		17.11	10	1	Huuska
Sukupuolen moninaisuus ja vanhemmuus -keskustelutilaisuus	Helsinki	18.11.	13	13	Niittyinen
"Miten lapsia tehdään"	Seinäjäki	20.11.	3	3	Niittyinen
Vapaaehtoisten virikekurssi	Ylöjärvi	2.-4.12.	8	20	Niittyinen

OSALLISTUJIA YHTEENSÄ

258

OPPITUNTEJA (á 45min) YHTEENSÄ

173

* **Nettiluentojen katselukerrat** (yllä olevissa listauksissa vain suorana koulutusta seuranneet)

- Lahjasolulapsi sateenkaariperheessä – Terhi Vihko, **188 katselukertaa**
- Intersukupuolinen lapsi perheessä – Maarit Huuska, **154 katselukertaa**

Nettikurssin "Perheitä sateenkaaren väreissä" vuoden 2016 aikana suorittaneet 31 henkilöä.

LIITE 2: Kaikkien Perheiden Suomi –hankkeen toimintasuunnitelma

Kaikkien perheiden Suomi -hanke

Tarkennettu toimintasuunnitelma 2017

Toimintaympäristö

Monimuotoiset perheet -verkoston Kaikkien perheiden Suomi II -hanke toimii vuosina 2017 – 2019 Veikkausvaroin Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamana. Hankkeen tavoitteena on koota tietoa perheiden monimuotoisuudesta ja tuoda tätä tietoa poliittisen päätöksenteon ja palvelujärjestelmän sekä työelämän kehittämisen tueksi. Hankekauden aikana myös luodaan verkoston pysyvän toiminnan jatkossa mahdollistavat rakenteet.

Tällä hallituskaudella (2015–2019) Suomessa tullaan viemään läpi laajamittainen perhepalvelujen rakenneuudistus, jonka lähtökohdaksi on asetettu perheiden monimuotoisuuden huomioiminen. Lisäksi hallituskaudella toteutuu tapaamisoikeuslainsäädännön kokonaisuudistus. Kuntavaalit pidetään keväällä 2017 ja maakuntavaalit todennäköisesti vuonna 2018. Perhevapaista keskustellaan aktiivisesti ja uuden perhevapaamallin muodostamiseen tähtäävä työ käynnistyy todennäköisesti jo tällä hallituskaudella. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös työn ja perheen yhteensovittamisen helpottaminen. Kaikissa näissä prosesseissa perheiden monimuotoisuuden huomioiminen on tärkeää.

Nopea, tuloksellinen ja toimiva vaikuttamistyö edellyttää Monimuotoiset perheet -verkostolta ketteryyttä, aloitteellisuutta ja vahvaa läsnäoloa siellä, missä päätöksiä tehdään. Verkoston toiminnalle on luotava pysyvät, rakenteiden ja rahoituksen puolesta vakaat ja toimivat puitteet. Tässä prosessissa on ratkaistava muun muassa kysymykset uusien jäsenten ottamisesta verkostoon, luotava verkostolle yhteiset säännöt ja arvopohja sekä vakiinnutettava hyväksi havaitut toimintatavat vaikuttamistyön periaatteista sekä sisällöistä sopimiseksi.

Perheiden monimuotoisuuden tiedostaminen ja monimuotoisten perheiden aseman parantaminen uhkaa jatkuvasti jäädä huomiotta ja kadota marginaaleihin. Hyvästä tahdosta ja näkyvistä kirjauksista huolimatta tarvitaan jatkuvaa vaikuttamistyötä ja asioiden konkreettista esillä pitämistä. Tuloksellisen vaikuttamistyön edellytyksenä on verkoston itsenäinen asema, mahdollisuus nopeaan reagointiin ja vahva oma ääni. Siksi se ei voi sijoittua minkään olemassa olevan suuremman organisaation alle.

Palvelujärjestelmän ja poliittisen päätöksenteon ohella verkoston työkentän osaksi on päätetty ottaa työelämä. Työn ja perheen yhteensovittaminen on erityinen haaste monimuotoisille perheille. Työelämän toimijoille suunnattua tietoa ja hyviä käytäntöjä ei ole juuri lainkaan saatavilla monimuotoisten perheiden näkökulmasta. Perherakenteen yhteyttä työhön pääsemiseen, työssä pysymiseen ja työssä jaksamiseen ei ole tutkittu. Päätäjillä ei ole tietoa niistä haasteista, joita monimuotoisilla perheillä on työelämässä. Monimuotoiset perheet -verkostolla on tarvittavaa osaamista tähän tiedontarpeeseen vastaamiseen.

Toiminnan tavoitteet 2017 – 2019

1. Tavoitteena on monimuotoisten perheiden yhdenvertaisuuden lisääntyminen yhteiskunnallisesti, työelämässä ja palveluissa.
2. Palvelujärjestelmän rakenteelliselle tasolle suuntautuva vaikuttaminen, erityisesti lapsi- ja perhepalveluja uudistavassa hallituksen kärkihankkeessa 2016 – 2019.
3. Työn ja perheen yhteensovittamisen parantaminen monimuotoisten perheiden osalta yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Erityishuomio on niissä perherakenteeseen liittyvissä tekijöissä, joilla on vaikuttavuutta työhön pääsemiseen, työssä pysymiseen ja työssä jaksamiseen.
4. Perheiden monimuotoisuuteen liittyvän tiedon kerääminen sekä tiedon vieminen päättäjien, palvelujärjestelmän sekä työelämätoimijoiden tietoisuuteen.
5. Tutkijaverkoston luominen yhteistyössä THL:n, Työterveyslaitoksen, Suomen akatemian WEAll-hankkeen sekä Jyväskylän Yliopiston Perhetutkimuksen yksikön kanssa, jotta tutkimustieto monimuotoisista perheistä lisääntyisi.
6. Verkostomaisen vaikuttamistyön käytäntöjen vahvistaminen ja vakiinnuttaminen sekä verkoston pysyvien toimintarakenteiden luominen.
7. Verkoston yhteisten perhepoliittisten, palvelujärjestelmään sekä työelämään kohdistuvien viestien päivittäminen ja yhdessä sovittujen viestien edistäminen verkostomaisen vaikuttamisen keinoin.
8. Erilaisiin perheisiin kohdistuvan leimaamisen ja syrjinnän väheneminen. Erityishuomio rasistisen syrjinnän vähentämisessä.
9. Ammattilaisten tietoisuuden lisääntyminen perheiden monimuotoisuudesta.
10. Verkoston järjestöjen vaikuttamistyön osaamisen vahvistaminen sekä vaikuttamistyön hyvien käytäntöjen levittäminen järjestökentälle.

Toiminnan kohderyhmät

Toiminnan kohderyhminä ovat perhepolitiikan, palvelujärjestelmän sekä työelämän päättäjät ja kehittäjät. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi kansanedustajat, kunnallispoliitikot, virkamiehet, virastojen ja oppilaitosten henkilöstö sekä työmarkkinajärjestöt niin keskusjärjestöjen (STTK, SAK, Akava, Kuntatyönantajat, EK) kuin yksittäisten järjestöjenkin osalta. Näitä tahoja pyritään kohtaamaan aktiivisesti ja viemään heille hankkeen, verkoston ja kumppanuusjärjestöjen asiantuntemusta tehtävien päätösten ja kehittämistyön tueksi.

Tärkeä kohderyhmä ovat myös monimuotoisia perheitä työssään kohtaavat ammattilaiset ja alalle opiskelevat sekä alaa tutkivat tahot. Yhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen ja muiden koulutuslaitosten kanssa. Tutkijayhteistyötä vahvistetaan rakentamalla monimuotoiset perheet -tutkijaverkosto, jonka puitteissa kartoitetaan tiedon aukkoja ja lisätään järjestöjen ja tutkijoiden välistä yhteistyötä.

Näiden lisäksi hanke jatkaa yhteistyötä LSKL:n Emma ja Elias- ohjelman toimijoiden, Ev. lut. kirkon perheasiain keskuksen, Lapsiasiavaltuutetun, MLL:n, Väestöliiton sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Hankkeen tavoite edistää kaikkien perheiden yhdenvertaisuutta kohdistuu kaikkiin Suomessa eläviin ihmisiin. Hankkeen hyödynsaajina ovat ennen kaikkea ja nimenomaan kaikki monimuotoisissa perheissä elävät lapset ja vanhemmat.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Hankkeen keskeinen tehtävä on kymmenen perhejärjestön yhteinen vaikuttamistyö, jonka avulla tieto erilaisten perheiden erityispiirteistä, palvelutarpeista sekä työelämän ja lainsäädännön haasteista tavoittaa päättäjät ja asiantuntijat. Hankkeen aikana luodaan raamit Monimuotoiset perheet - verkoston pysyvälle toiminnalle. Hanke vahvistaa järjestöjen itsenäistä vaikuttamistyön osaamista ja asiantuntija-asemaa sekä antaa valmiuksia pitkäaikaiselle yhteistyölle muiden järjestöjen kanssa. Työ toteutuu kahden työntekijän voimin.

1. Olemassa olevan ja uuden tiedon ja asiantuntemuksen kerääminen

Tiedon keräämistä jatketaan edelleen ja uutena tulevat mukaan työelämän käytännöt. Hankkeessa toteutetaan kaikkien valtakunnallisten vaalien osalta kohdennettua viestintää sekä kehitetään edelleen verkoston valmiuksia nopeaan tiedon keräämiseen ja reagointiin tilanteissa, joissa tietoa tarvitaan tiukalla aikataululla päätöksenteon tueksi.

2. Tiedon levittäminen

Hankkeen aikana levitetään jo tuotettua perheiden moninaisuutta koskevaa materiaalia sekä tuotetaan uutta vaikuttamistyöhön soveltuvaa materiaalia.

Tietoa kerätään järjestöiltä ja heidän jäsenistöltään, tutkimuksista, päättäjiltä, ammattilaisilta ja opiskelijoilta sekä työelämän toimijoilta.

Tietoa levitetään koulutuksissa ja tapahtumissa, verkkosivustolla ja sosiaalisen median kanavia hyödyntäen. Hankkeen www-sivustolla julkaistaan kerättävän olemassa olevan tiedon analyysistä ja synteesisistä muodostuvat sisällöt. Lisäksi tuotetaan yhteisiä lausuntoja ja kannanottoja ajankohtaisiin laki- ja muihin hankkeisiin.

3. Vaikuttamistyön toteuttaminen

Perheiden monimuotoisuutta tehdään tunnetuksi päättäjien ja palveluiden sekä työelämän kehittäjien keskuudessa. Osallistutaan perheitä kohtaavien ammattilaisten valtakunnallisiin koulutuksiin, kehittämispäiville ja messuille sekä perhepoliittisiin seminaareihin. Tehdään aktiivista poliittista vaikuttamistyötä ja pidetään yllä jo alkanutta keskustelua monimuotoisten perheiden tilannetta parantavien lainsäädäntömuutosten tarpeellisuudesta.

4. Verkoston toiminnan vakiinnuttaminen

Kartoitetaan verkoston toiminnan vakinaistamisen vaihtoehdot ja perustetaan tarvittavat rakenteet. Kartoituksen alkuvaiheessa kuullaan verkoston järjestöjen hallituksia ja toiminnanjohtajia. Tämän jälkeen rakennetaan puitteet sekä eettinen arvopohja, luodaan toiminnan säännöt ja sovitaan toimintakäytännöt. Lopuksi perustetaan tarvittavat juridiset rakenteet, nimetään niihin edustajat kustakin järjestöstä ja siirretään toiminta uusiin puitteisiin. Hankkeen päätyessä verkoston toiminnan vakinaistamiselle on luotu selkeät ja toimivat puitteet, kestävä eettinen perusta, avoin ja läpinäkyvä johtamiskulttuuri, selkeästi määritellyt toimintatavat ja -käytännöt sekä toiminnan kustannusten ja vaikutusten arviointi. Verkoston toimintaperiaatteet löytyvät verkoston www-sivuilta.

Konkreettinen toteutus ja vuosisuunnitelmat:

Koko hankkeen kuluessa:

- seurataan sosiaali- ja terveystieteiden uudistusta ja vaikutetaan siihen, että perheiden monimuotoisuus huomioidaan uudistuksessa mahdollisimman hyvin
- toimitaan Lapsi- ja perhepalvelu-uudistuksen kärkihankkeen ohjausryhmässä 2017 – 2019
- kehitetään yhteistyötä erilaisten perheiden ja päätöksenteon, työelämän ja palvelujen parissa toimivien verkostojen kanssa
- toimitaan monitieteisen tutkimustiedon lisäämiseksi perheiden monimuotoisuudesta
- tehdään yhteistyötä ammattikorkeakoulujen, ammattikoulujen, yliopistojen ja muiden oppilaitosten kanssa monimuotoisia perheitä koskevan tiedon saamiseksi osaksi perheitä kohtaavien ammattilaisten koulutusta

- osallistutaan perheitä kohtaavien ammattilaisten kehittämispäiville, messuille ja seminaareihin
- seurataan aktiivisesti työelämän, perhepolitiikan ja palvelujen kehittymistä ja reagoidaan esiin nouseviin monimuotoisia perheitä koskeviin kysymyksiin
- toimitaan asiantuntijajäsenenä Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan miesjaostossa 2016–2019

1. Hankevuosi 2017

Teema: Lasten ja perheiden palvelujen kokonaisuudistus

- Osallistutaan aktiivisesti Lasten ja perheiden palvelujen kokonaisuudistuksen maakuntavaiheen työhön
 - o Osallistutaan LAPEn ohjausryhmätyöskentelyyn
 - o Osallistutaan olennaisiin LAPEn alla toimiviin työryhmiin
 - o Koulutetaan muutosagentteja
 - o Ollaan mukana perhekeskustoiminnan suunnittelussa sekä LSKL:n koordinoiman hankkehakemuksen puitteissa että perhekeskusoppaan kirjoittajina
 - o Osallistutaan maakunnallisiin hankkeisiin, erityisenä yhteistyökumppanina EkSote.
 - o Vaikutetaan siihen, että LAPEn valtakunnallisissa koulutuksissa näkyy monimuotoisten perheiden näkökulma
- päivitetään verkoston vaikuttamissuunnitelma sekä viestintäsuunnitelma
- tehdään hankkeen arviointisuunnitelma
- toteutetaan kuntavaalikampanja keväällä sekä muodostetaan verkoston maakuntavaalitavoitteet syksyllä 2017
- osallistutaan lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta kokonaisuudistuksen
- koostetaan järjestöjen olemassa olevaa työelämää koskevaa tietoa
- toteutetaan monimuotoisille perheille suunnattu työelämän käytäntöjä kartoittava kysely
- kerätään tietoa siitä, kuinka järjestöt ovat tähän mennessä pyrkineet vaikuttamaan työelämään
- kootaan verkoston järjestöjen hallitusten näkemyksiä verkoston vakiinnuttamisen tavoista
- jatketaan yhteistyötä Emma & Elias -ohjelman kanssa
- luodaan perheiden monimuotoisuuteen keskittyvä tutkijaverkosto
- osallistutaan sosiaali- ja terveystieteiden valtakunnallisille messuille sekä koulutetaan ammattilaisia
- Kirjoitetaan artikkeleita perheitä kohtaavien ammattilaisten ammattilehtiin

Lisäksi tiedoksi seuraavien vuosien suunniteltu toiminta hankehakemuksen mukaisesti:

2. hankevuosi 2018

- toteutetaan viestintäkampanja kuntatason monimuotoisia perheitä koskevien hyvien käytäntöjen viemiseksi laajasti kuntapäätäjien tietoisuuteen (mm. kuntamarkkinat)
- tehdään innovatiivisia viestintäkokeiluja haastavien asioiden puheeksi ottamisen tueksi (esim. sarjakuvakampanja työelämän haasteista)
- päätetään verkoston yhteiset eduskuntavaalitavoitteet vuodelle 2019
- julkaistaan järjestöiltä ja perheiltä kerätyn tiedon pohjalta työelämän haasteita ja hyviä käytäntöjä summaava ”Monimuotoiset perheet työelämässä” -materiaali

- osallistutaan vaalitulaisuuksiin, puoluekokouksiin, puolueristeilyille ja muihin poliittisten vaikuttajien kokoontumisiin
- Kartoitus verkoston jatkosta valmistuu, tässä näkemykset johtoryhmältä ja järjestöjen hallituksilta sekä yhteenveto eri vaihtoehdoista
- Työstetään verkostolle arvopohja, toimintaperiaatteet sekä luonnos säännöistä. Pohjataan työ verkoston järjestöjen hallituksilta saaduille näkemyksille sekä RAY:n kanssa käytäville neuvotteluille.

3. hankevuosi 2019

- toteutetaan eduskuntavaalikampanja 2019
- vaikutetaan aktiivisesti hallitusneuvotteluihin ja hallitusohjelmaan
- pyritään tapaamaan uudet eduskuntaryhmät
- perustetaan juridiset rakenteet, joita verkoston toiminnan vakiinnuttaminen edellyttää
- verkoston jäsenjärjestöjen hallitukset tekevät päätökset verkoston vakiintuvaan toimintaan osallistumisesta sekä nimittävät edustajansa verkostoon
- Viedään "Monimuotoiset perheet työelämässä" -materiaalia ja sen sisältöjä aktiivisesti työelämän toimijoiden tietoisuuteen
- järjestetään verkoston jäsenjärjestöjen toimijoille em. materiaaliin pohjaava työelämän vaikuttamisen seminaari
- järjestetään verkoston yhteinen kokemuskouluttajakoulutus
- tuotetaan vuosien 2013–2019 kokemusten pohjalta monimuotoisten perheiden aseman kehitystä ja tulevia kehitystarpeita kuvaava "tiekartta perheiden yhdenvertaisuuteen", joka toimii myös verkoston tulevan toiminnan strategiatyökaluna
- haetaan verkoston toiminnalle pysyvää rahoitusta sitä varten perustetun rakenteen puitteissa
- toteutetaan loppuarviointi ja -raportointi

Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen myötä perheiden yhdenvertaisuus vahvistuu. Monimuotoisissa perheissä elävien lasten ja vanhempien asema yhteiskunnassa ja työelämässä sekä palvelut paranevat. Lainsäädäntö kehittyy tunnistamaan paremmin monimuotoisten perheiden erityistarpeet. Perheiden palveluissa työskentelevien ammattilaisten osaaminen monimuotoisuudesta vahvistuu ja perheet tulevat paremmin kohdatuiksi palveluissa. Tapaamisoikeuslain uudistus ja perhevapaaudistus toteutetaan perheiden monimuotoisuus

laajasti huomioiden.

Monimuotoisten perheiden erityistarpeet tunnistetaan laajemmin myös työmarkkinoilla ja työn ja perheen yhteensovittamisen käytännöissä. Tällä on vaikutusta esimerkiksi lapsiperheköyhyyteen, mikäli käytännöt edistävät monimuotoisten perheiden vanhempien työllisyyttä tai työhön palaamista perhettä kohdanneen kriisin jälkeen. Lapsi- ja perhepalveluja uudistava kärkihanke huomioi perheiden monimuotoisuuden. Perhekeskusten perustamisessa ja niihin tulevissa rakenteissa monimuotoisuus on lähtökohtana. Sosiaali- ja terveystieteiden osalta kunnallisten, yksityisten ja järjestöjen tuottamien palvelujen tietoisuus toisistaan sekä palvelunohjaus paranevat myös monimuotoisten perheiden osalta.

Palveluntarjoajat huomioivat perheiden monimuotoisuuden aiempaa paremmin, mikä näkyy esimerkiksi palveluntarjoajien viestinnässä, osaamisessa ja

rakenteissa. Perheitä kohtaavat ammattilaiset huomioivat paremmin perheiden erityistarpeet ja -piirteet.

Perhepolitiikan kehittämisessä perheiden monimuotoisuudesta tulee yksi kehittämistyön itsestään selvä lähtökohta. Yleinen yhteiskunnallinen tietoisuus perheiden monimuotoisuudesta lisääntyy.

Verkoston järjestöt kykenevät aiempaa tehokkaampaan yhteistyöhön ja kommunikaatioon. Järjestöt tuntevat toistensa kohderyhmien haasteita ja vahvuuksia entistä paremmin. Verkosto ja verkoston järjestöt saavat suunnitelmallisen mallin paikalliseen ja valtakunnalliseen vaikuttamistyöhön.

Järjestöjen asema poliittisen päätöksenteon asiantuntijatahoina vahvistuu ja järjestöissä tuotetun tiedon painoarvo kasvaa päätöksenteon tukena. Järjestöjen vaikuttamistyön kulttuuri vahvistuu niin lainsäädännön kuin palveluiden suuntaan. Verkoston yhteiset työelämään kohdistuvat viestit rakennetaan järjestöille ja perheille suunnattujen kartoitusten perusteella. Listataan konkreettisia keinoja perheiden monimuotoisuuden huomioimiseksi työelämässä. Verkostolle luodaan vakiintunut toimintarakenne, joka mahdollistaa pysyvän rahoituksen hakemisen, sekä strateginen tiekartta perheiden yhdenvertaisuuteen, joka edesauttaa vaikuttamistyön pitkäjänteistä suunnittelua.

Projektin tuotokset

- Monimuotoiset perheet työelämässä -työväline hyviin käytäntöihin ammattiliitoille ja työpaikoille
- Edelleen kehitetty ja päivitetty verkoston verkkosivusto, joka toimii perheiden monimuotoisuuden tietopankkina laajasti ammattilaisille ja päättäjille sekä työelämän toimijoille
- Kerätyn olemassa olevan tiedon ja kertyvän uuden tiedon pohjalta tuotetut materiaalit ja niiden levittäminen:
 - o Verkoston yhteiset esitteet ja vaikuttamistyön materiaalit (vaalitavoitteet yms.)
 - o Monimuotoinen perhe nyky-yhteiskunnassa -opintomateriaali: edelleen kehittäminen ammattiopisto- ja yliopistotason opetukseen
 - o Verkostomaisen vaikuttamistyön valikko -materiaalin vieminen muiden järjestöjen käyttöön
- Seminaareja, koulutuksia, verkkoluentoja, osallistumisia messuille ja muihin tilaisuuksiin
- Verkoston asiantuntija-aseman hyödyntäminen prosesseissa, joissa tarvitaan monimuotoisia perheitä koskevaa erityisosaamista: tuotokset kunkin prosessin mukaisia
- Verkoston yhteiset kannanotot, lausunnot, kunta-, maakunta- ja eduskuntavaalitavoitteet
- Verkostosta vakiintunut lausunnonpyyntötaho perhepolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä
- Monimuotoiset perheet -verkoston pysyvä yhteistyörakenne
- Monimuotoisia perheitä koskevan tutkijaverkoston rakentaminen
- Tiekartta perheiden yhdenvertaisuuteen -strategiatyökalu

Viestinnän toteutus

Hankkeen viestintäsuunnitelma rakentuu ensimmäisessä hankkeessa hyväksi havaittujen viestintäkäytäntöjen pohjalle. Viestintä on olennainen osa vaikuttamistyötä ja siksi siihen on käytetty ensimmäisessä hankkeessa runsaasti resursseja. Tämä toteutuu myös jatkohankkeessa. Viestinnän tehtävä on tuoda hankkeen puitteissa tuotettu tieto mahdollisimman tehokkaasti hankkeen kohderyhmien käytettäväksi.

Seurannan ja arvioinnin toteutus

Hankkeen arvioinnin toteuttamiseksi tehdään heti hankkeen aluksi erillinen arviointisuunnitelma, jossa määritellään arvioinnin kriteerit, aikataulut sekä toteutustavat.

Jatkohankkeen arvioinnissa hyödynnetään ensimmäisen hankkeen aikana kehitettyjä arvioinnin kriteerejä ja toimintatapoja itsearvioinnin osuutta painottaen.